

SİNANOĞLU'NUN ŞAKKU'L-KAMER MUCİZESİ HAKKINDAKİ MESNEVİSİ

SİNANOĞLU'S MASNAVI ABOUT MIRACLE OF ŞAKKU'L-KAMER

Fatma BÜYÜKKARCI YILMAZ*

Özet: Hz. Muhammed'e peygamberliği sırasında verilen mucizelerden biri de işaretiyle ayın ikiye ayrılıp tekrar birleşmesi, yani "Şakku'l-kamer" mucizesidir. Halk edebiyatına ve klasik edebiyata ait eserlerde sıklıkla görülen motiflerden olan "Şakku'l-kamer" mucizesi, mesnevilerde, kasidelerde veya diğer edebi eserlerde Miraç olayından sonra belki de en çok konu edilen mucizedir.

Peygamber'in hayatı, mucizeleri gibi konuları içeren eserlerden bazıları bir iki saat içinde okunup bitecek küçük eserlerdir, bir kısmı manzumdur, dilleri basittir ve edebi olarak mükemmel değildirler. Tercümeleler, nakiller ve adaptasyon yoluyla dilimize kazandırılan bu küçük mesnevilerin en belirgin şekil özelliklerinden biri, Türkçeye kolay uyarlanan fâilâtün fâilün vezniyle yazılmalarıdır. Bunlardan birisi de Sinanoğlu'nun "Şakku'l-kamer" mucizesi hakkındaki 272 beyitlik, başlığı olmayan küçük mesnevisidir. Eserde Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait bazı arkaik kelime ve ekler bulunmaktadır. Vezni, bu tip eserlerde sıklıkla görülen fâilâtün fâilâtün fâilün veznidir. Yine bu dönem eserlerinde görüldüğü gibi yer yer vezin hatalarına rastlanır. Eserin yazılış sebebine gelince, Sinanoğlu birgün bu mucizeyi okuyunca beğendiğini ve bunu Türkçe olarak nazmen söylemek istediğini belirtir.

14. yüzyıldan itibaren yazılan bu küçük dinî eserler, Müslümanlığı yerleştirme ve yayma amacına hizmet etmişlerdir. Bu eser de Anadolu'daki halk arasında dinî değerleri yaymayı/yerleştirmeyi amaçlayan küçük hacimli didaktik eserlere bir örnektir.

Anahtar Kelimeler: Şakku'l-kamer mucizesi, Sinanoğlu, Manzum dinî eserler.

Extended Abstract: The miracle which is the only evidence that legitimize prophecy is a super-naturalistic / oracular event that its analogue cannot be actualized by another person. One of the miracles which bestowed on Mohammed during his prophecy is dichotomy of moon and its reunification with his sign that is called the miracle of Şakku'l-kamer, one of the most studied topic except the event of Miraj. In masnavis or qasidas belong to folk or classic literature, the Prophet's miracle of the Şakku'l-kamer is one of the most frequent themes.

*Yrd.Doç.Dr., Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Edebiyatı A.B.D., fbuyukkarci@gmail.com

Some of the works about prophet's life and miracles are brief narratives which can be read in a few hours. These works were written in order to read in religious meetings. Some of them are anonymous, their language is very simple and they are not literary perfect. One of the most obvious formal features of these short masnavis, introduced into Turkish by the ways of translation, narration and adaptation, is their prosody of fâilâtün fâilâtün fâilün which can quite easily be adapted into Turkish. These short religious works which have been written since 14th century sub-served the process of strengthening and separation of Islamisation.

Sinanoğlu wrote a mawlid named Ümîdü'l-müznibîn. He lived in 15th century as regards that mentioned work had been written in 884 (Hijri)/1478 (Gregorian). Sinanoğlu's poetical work about the miracle, Şakku'l-kamer is a little masnavi which is consisted of 272 couplets. Its prosody is fâilâtün fâilâtün fâilün which is frequently seen in this kind of works. If it is taken note of the reason of why work was written, after the parts of eulogy to God and Mohammed, Sinanoğlu maintains that one day, when he read this miracle, he liked that and would like to narrate this in Turkish in verse. After that, Sinanoğlu gives a clue about the function of the text that ordinary people's faith becomes stronger when they learn Mohammed's miracle.

The story of the work follows as; the prophet who was born in Mecca has taught religion of Islam to people in Mecca. On the other hand, Abu Jahl the swindler who has evil thinks about muslims, always again thinks a cheat. Abu Jahl, has various acquirements, says that we shall send a message to Samad Ibn Malik, well-educated and in debates no one can cope with him, only he can find a way to discuss with Mohammed. People accept this as appropriate. Abu Jahl writes a letter to him and in the letter he says that "There is someone among us. His all business is always trying to destroy our religion. We could not find a solution. We have no alternative, only you can find a way to solve this problem." Samad Ibn Malik accepts to discuss with Mohammed.

At that day, all people congregate. Abu Jahl had announced Ibn Malik's coming and his invitation to Mohammed. When Mohammed arrives, Ibn Malik says that all prophets revealed a miracle like Noah's ship, Abraham's resistance to power, Moses' baton's transformation of dragon and Jesus' resurrection of the death people, "now, show us a ingenuity, a miracle". Mohammed asks his desire. He says that Sun shall disappear and turns to night and Moon shall rise as full moon, after that it shall come to earth and arrives under your vestment and shall witness your prophecy, at the moment, it shall be divided into two parts and one rise from your right arm of your dress and the other shall rise from your left arm of your dress while they are witnessing your prophecy. That is my desire. Show us your evidence. The prophet gets back to him and asks that if this miracle comes true today, are you going to believe in God and his ambassador? He receives an answer as don't be

concerned about that. Mohammed accomplishes the miracle by the grace of God. At the end of the work, Sinanoğlu addresses to Muslims and says that love Mohammed from the bottom of your heart in order to gain acceptance from God and choose the true way in order to gain Mohammed's help at the time of apocalypse. He beg for mercy from God in this way. He maintains that my comrade shall be faith and my place shall be heaven.

Hereby, this work about miracle which is considered as a distinct form of literature is a good example of short, religious, didactical works which purposes to effuse religious values and make them permanent among Anatolian people who do not have much knowledge about religious aspect in 14th and 15th centuries.

Key Words: *The miracle of Şakku'l-kamer, Sinanoğlu, Religious works in verse.*

Giriş

Mucize, peygamberliğin doğruluğunu kanıtlayan delillerden olup benzeri başka insanlarca gerçekleştirilemeyen harikulade olaydır. Nuh Peygamber'in gemisi, Hz. İbrahim'i ateşin yakmaması, Hz. Musa'nın asasının ejderha olması, Hz. İsa'nın ölüleri diriltmesi gibi, peygamberlerin hepsi bir mucize göstermiştir. Hz. Muhammed'e peygamberliği sırasında verilen mucizeler, mahiyetleri bakımından aklî/manevî, hissî/maddî ve haberî olarak üçe ayrılır. En büyük ve aklî mucizesi *Kur'ân'* dir. Hissî mucizelerin bir kısmına *Kur'ân'* da değinilmiş, çoğu da hadis literatürüne dayandırılmıştır.¹ Hissî/maddî mucizeler insanların duyularına hitap eder. Tabiat kanunlarına aykırı, Allah'ın müdahalesini gerektiren olaylardır.²

Peygamber'in ölümünden sonra Peygamber'in hayatı ve mucizelerini konu edinen eserler yazılmaya başlanır. Anadolu sahası edebiyatında özellikle ilk yüzyıllarda bu konular, dinî bilgisi az olan Anadolu halkı arasında Müslümanlığı yerleştirmek amacıyla yazılmış, daha çok küçük hacimli, manzum eserlerde işlenir. Vafi Mahir Kocatürk de 14. yüzyıldaki dinî eserlerin, Müslümanlığı yerleştirme ve yayma amacına hizmet ettiğini vurgular. Bunlardan bazıları, bir iki saat içinde okunup bitecek küçük eserlerdir. Ezberlenmek, toplantılarda okunmak, makamla söylenmek için

¹ İlyas Çelebi, "Muhammed: Mûcizeleri", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 30, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 2005, s. 446-447.

² Halil İbrahim Bulut, "Mûcize", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 30, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 2005, s. 350-352.

yazılmışlardır. Bazıları anonim olan bu eserlerin bir kısmı manzumdur, dilleri basittir ve edebi olarak mükemmel değildirler. Bu eserlerin en belirgin şekil özelliklerinden biri, Türkçeye kolay uyarlanan ve on birli hece veznine karşılık gelen *fâilâtün fâilâtün fâilün* vezniyle yazılmalarıdır.³ Tercüme, nakiller ve adaptasyon yoluyla dilimize kazandırılan bu küçük eserlerin çoğunluğu mesnevi nazım şekliyle yazılmışsa da Cevabî (17. yy.?)'nin Peygamber'in a'zâlarıyla ilgili mucizelerini anlattığı manzumesinde olduğu gibi kaside nazım biçimiyle kaleme alınmış eserler de mevcuttur.⁴

Agâh Sırrı Levend, "Dini Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri" başlıklı makalesinde, peygamber mucizeleri konusunun ilimler arasında yer aldığını şöyle belirtir: "Peygamber'in olağanüstü hallerinden, peygamberlik alâmetlerinden, mucizelerinden, mucize ile sihir arasındaki ayrımlardan söz eden bir bilim daha vardır ki buna 'ilm-i Emâretü'n-Nübüvve' denilir. 'İlm-i İlâhî'nin dallarından ve 'ilm-i kelâm'ın bölümlerindedir. Böyle olmakla birlikte başlı başına bir bilim sayılır."⁵ Edebiyat tarihlerinde ve bazı makalelerde Türk edebiyatında "dinî konulu eserler" tasnif edilirken "mucize" konusundakiler genellikle ayrı bir "tür" olarak ele alınmıştır. Bunlardan birkaçına aşağıda yer verilmiştir.

³ Vasfi Mahir Kocatürk, **Türk Edebiyatı Tarihi: Başlangıçtan Bugüne Kadar Türk Edebiyatının Tarihi, Tahlili ve Tenkidi**, Edebiyat Yay., Ankara 1970, s. 140-142. Ayrıca bkz. Âmil Çelebioğlu, "Türk Edebiyatında Manzum Dinî Eserler", **Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları**, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul 1998, s. 350; Namık Aslan, "Manzum Dinî Hikâyeler ve Kirdecî Ali'ye Ait Olduğu Söylenen İki Hikâye Metni (Güvercin ve Geyik Destanları)", **Sosyal Bilimler Dergisi**, sayı 20 (2006/1), s. 190. Peygamber'in mucizelerinden, Kirdecî Ali ve Aksaraylı İsa'nın Ebu'd-Derdâ hikâyesi hakkında bkz: Fatma Büyükkarcı Yılmaz, "İki Şair Bir Eser: Ebu'd-Derdâ Hikâyesi", **Journal of Turkish Studies=Türklük Bilgisi Araştırmaları, Festschrift in Honor of Cem Dilçin I**, Harvard Üniversitesi, Yakın Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü Cambridge, Mass. 2009, s. 127-52.

⁴ Arzu Atik, "Cevabî'nin 'Mucize' Kasidesi", **Journal of Turkish Studies = Türklük Bilgisi Araştırmaları 38**, Harvard Üniversitesi, Yakın Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, Cambridge Mass. 2012, s. 1-20. Cevabî'nin bu kasidesinde "Şakku'l-kamer" mucizesi 39-47. beyitler arasında yer alır. 40. beyti örnek olarak veriyoruz:

Barmağıyla yek işâret idüp itdi iki şakk
Mâhı ol mâh-ı sipîhr-i kerem ü cüd u 'atâ

⁵ Agâh Sırrı Levend, "Dini Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri", **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1972**, sayı 371 (1973), s. 79.

Agâh Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi** adlı eserinde, “Edebiyat Tarihçisi Gözüyle Edebi Eserlerimiz” başlıklı bölümde edebi eserleri sınıflandırırken, “Başka Türler” başlığı altında tevhid, münacat, na’t, mi’râciyye, Esmâ-i Hüsna şerhleri ve muammaları, kırk, yüz ve bin hadis çevirileri, hilye, siyer, mevlid, mersiye gibi konular arasına “mu’cizeler”i de alır.⁶

Âmil Çelebioğlu “Türk Edebiyatında Manzum Dinî Eserler” başlıklı makalesinde, “Hz. Peygamber’le İlgili Manzum Eserler” kısmında “Esmâ-yı Nebî, Sîre, Mevlid, Mîrac, Gazavât-ı Resûlullah, Hilye, Hicret, Şefâat-nâme, kırk hadis, yüz hadis, bin hadis yanında “Mucizat” başlığını da açmıştır.⁷

1999’da yayımlanan iki eserden Abdurrahman Güzel’in **Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı** adlı eserinde, “Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatında Türler” başlıklı bölümün altında bulunan “Peygamber Hakkında Yazılan Türler” başlıklı bölümde, Siretü’n-nebi, Hicret-name, Mirac-name, Mevlid, Hilye, Kırk hadis gibi konuların yanı sıra “Mucizât-ı Nebî” kısmı da bulunur.⁸

Numan Külekçi tarafından hazırlanan **XI-XX. Yüzyıllar El Yazması Metinler ve Özetleriyle Mesnevi Edebiyatı Antolojisi** adlı kitabın “İçindekiler” kısmına bakılınca dinî mesneviler içinde Peygamber mucizelerine rastlamayız. Bu eserde yer alan başlıklar şunlardır: Esmâ-i Hüsna, Sûr, Ayet ve Hadis Açıklamalarıyla Şerhleri, Hz. Muhammed ve Din Büyüklerinin Hilyeleri, Mevlidler, Bid’et-name, Mi’raciyeler, Hicret-name.⁹

Edebi eserlerde ayrı bir tür olarak ele alınan “Mucize” konulu eserlerden bir kısmı Hz. Muhammed’in işaretiyle ayın iki parçaya bölünüp tekrar birleşmesi, yani “Şakku’l-kamer” mucizesine yer veren eserlerdir. Halk edebiyatına veya klasik edebiyata ait eserlerde sıklıkla görülen motiflerden olan “Şakku’l-kamer” mucizesi, mesnevilerde veya kasidelerde olsun, diğer edebiyat türlerinde olsun, Miraç olayından sonra belki de en çok konu edilen mucizedir. Yeniterzi’ye göre na’tlerde en çok sözü edilen, bu mucizedir: “Şairler Hz. Peygamber’in parmağını hilâl, kılıç, kalem, ney, elif ve gûy u çevgân oyunundaki değneğe benzetirken, ayı da ayna, elma, ekmek, kadeh,

⁶ Agâh Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi, I. Cilt, Giriş**, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1973, s. 121.

⁷ Âmil Çelebioğlu, “Türk Edebiyatında Manzum Dinî Eserler”, **Şükrü Elçin Armağanı**, Ankara 1983, s. 160. Çelebioğlu’nun bu makalesi ilk kez burada yayımlanmış, ardından **Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları** (1998) adlı kitabına da alınmıştır.

⁸ Abdurrahman Güzel, **Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı**, Akçağ, Ankara [1999], s. 549-50.

⁹ **XI-XX. Yüzyıllar El Yazması Metinler ve Özetleriyle Mesnevi Edebiyatı Antolojisi**, Haz.: Numan Külekçi, 2 c. Aktif, Erzurum 1999.

davul, top ve iki râ harfine teşbih etmişlerdir.” Yeniterzi, çeşitli şairlerin şiirlerinden kimi örneklerle bu teşbihlere deliller gösterir.¹⁰ Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Topkapı Sarayı Müzesi, H 1702 numarada kayıtlı *Fâl-ı Kur'ân*'dan.

Metin And, *Minyatürlerle Osmanlı-İslâm Mitolojyası*, s. 125.

Peygamber mucizelerine minyatürlü eserlerde de yer verilir. And'ın kitabında değindiği gibi, Darîr'in *Siyer-i Nebî*, III. Murad devrinde Seyyid Lokman Aşurî tarafından yazılan *Zübdetü't-tevârih* ve Kalender Paşa'nın *Fâl-nâme*'si peygamber mucizeleri hakkında minyatürler içeren belli başlı eserlerdendir.¹¹ Bu minyatürlerden birisinde “Şakku'l-kamer” mucizesine yer verilmiştir.

¹⁰ Emine Yeniterzi, *Divan Şiirinde Na't*, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 1993, s. 290-92. Ayrıca bkz. Ağâh Sırrı Levend, *Divan Edebiyatı: Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar*, İnkilâp, 2. bs. İstanbul 1943, s. 134-35.

¹¹ Metin And, *Minyatürlerle Osmanlı-İslâm Mitolojyası*, Akbank, İstanbul 1998, s. 111-20. And'ın kitabında s. 125'te, Hz. Muhammed'in, insan yüzü şeklinde tasvir edilmiş ayı parmağını uzatarak ikiye

Bu aşamada makalemize konu olan mucizenin nasıl gerçekleştiği ile ilgili kısaca bilgi vermek yararlı olacaktır. Rivayete göre bazı Mekkeliler Peygamber'den bir mucize isterler. Peygamber, Allah'a yalvarır; ardından parmağıyla işaret edince ay iki parça şeklinde yere inerek Peygamber'e şahadet getirir. Eteğinin altından girip yeninden çıkar, tekrar şahadet getirerek bütün haline gelir, gökyüzüne gider ve doğduğu yerden batar. "İnşikâku'l-Kamer" terimi *Kur'ân'*da, kıyametin yaklaştığını bildiren "el-Kamer" suresinin ilk ayetinde geçer. Çeşitli hadis kitaplarında yer alan olay hakkında âlimler tarafından, maddî veya mecazî olup olmadığı gibi, çeşitli yorumlar yapılmıştır. Bu âyet, Mekkelilerin Peygamber'den mucize göstermesini istemeleri nedeniyle inmiştir: el-Kamer 54/1 "Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı." Bu mucize Mekkelileri hayrete düşürmüş, müşrikler buna itiraz etmemişler fakat inanmayı büyü olarak nitelendirmişlerdir.¹²

Sinanoğlu

Bu mucizenin müstakil olarak anlatıldığı mesnevinin şairi Sinanoğlu'nun hayatı hakkında kaynaklarda bilgi bulunamamıştır. Sinanoğlu'nun, 7 Şaban 883/11 Mart 1478'de yazmayı tamamladığı *Ümîdü'l-müznibîn* adlı bir mevlidi vardır.¹³ Dolayısıyla Sinanoğlu, bu tarihten sonra ölmüş olmalıdır.¹⁴

bölmesi konulu minyatür yer alır. Topkapı Sarayı Müzesi, H 1702 numarada kayıtlı *Fâl-ı Kur'ân'*dan alınmıştır.

¹² İlyas Çelebi, "İnşikâku'l-Kamer", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, c. 22, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 2000, s. 343-345; **Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli**, Haz. Ali Özek, Hayrettin Karaman, Ali Turgut vd., Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 1993, s. 527.

¹³ M. Fatih Köksal, **Mevlid-nâme**, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 2011, s. 60-61; Selen Koca, "Sinanoğlu Mevlidi: Ümîdü'l-müznibîn, İnceleme, Metin, Sözlük", Araştırma Projesi, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir 2009, s. 19; Hasan Aksoy, "Mevlid: Türk Edebiyatı", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, c. 29, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 2004, s. 483.

Bazı çalışmalarda "Mevlid" ve *Ümîdü'l-müznibîn* iki ayrı eser olarak görünmektedir. M. Fatih Köksal'ın kitabındaki bilgiye göre Sinanoğlu'nun "Mevlid" adlı eseri aslında mevlid konulu *Ümîdü'l-müznibîn*'dir. Bu eser üzerine Selen Koca tarafından Prof. Dr. M. Fatih Köksal danışmanlığında bitirme tezi hazırlanmıştır. Sayın Prof. Dr. Mehmed Fatih Köksal'a bu tezi gönderme lutfunda bulunduğu için teşekkür ederim.

¹⁴ Mevlid yazan şairler arasında Sinanoğlu'na da yer veren Mazıoğlu, eserinin yazılış tarihini 883 olarak verir. Hasibe Mazıoğlu, "Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler", **AÜDTCF Türkoloji Dergisi**, cilt VI, sayı 1 (1974), s. 62. Neclâ Pekolcay **İslâmî Türk Edebiyatı** adlı eserinde, "Süleyman Çelebi Mevlid'i Metni ve Menşei Meselesi" başlıklı bölümde Sinanoğlu'ndan bahseder, Çağaloğlu Yayınevi, İstanbul 1967, s. 170. Bu kısım Dergâh Yayınları'nca yayımlanan ikinci baskıda s. 251'dedir. (Pekolcay'ın eserinin adı, kitap içinde sayfa üstlerinde **İslâmî Türk Edebiyatı Tarihi** şeklindedir.)

Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'nda, Sinanoğlu adına kayıtlı *Mu'cizât-ı Resûlullâh* ve *Mu'cizât-ı Mustafâ* adlı iki yazma yer alır. YZ A 2437/2'de kayıtlı *Mu'cizât-ı Resûlullâh* adlı mesnevi elimizdekinden farklı bir metindir. YZ A 3367/2'de kayıtlı nüshada ilk olarak Sinanoğlu'nun "Şakku'l-kamer" mucizesi hakkındaki mesnevisi yer alır (75b-84b). Ardından "Münâcât-ı İlâhiyye" adıyla yeni bir metin başlar.¹⁵

Ümîdü'l-müznibîn'de şair; Sinanoğlu, İbn-i Sinân ve Sinân Abdâl mahlaslarını kullanmıştır. Selen Koca tezinde, Sinanoğlu'nun aynı eserde üç mahlas kullanmasının en önemli nedeninin vezin gerekliliği olduğunu belirtir. Şairin gerçek adı şu anda bilinmemektedir.¹⁶

Sinanoğlu'nun Eseri ve Yazılış Sebebi

Sinanoğlu tarafından yazılan "Şakku'l-kamer" mucizesi hakkındaki eser, *fâilâtün fâilâtün fâilün* vezniyle yazılmış küçük bir mesnevidir. Allah'a ve Peygamber'e övgü bölümlerinden sonra şair, bir gün Allah'ı zikrederken bu mucizati okuyunca kalbine hayat verdiğini, bunu Türkçe olarak nazmen söylemek istediğini belirtir (2b-3a):

Fikr iderdüm gördüm işbu mu'cizât
Oğuyıcağ kalb[üm]je virdi ğayât

Gönlüm eydür Türki dilce sen bunı
Söyle ħayr ile añalar seni

Anı nazm eylemege kıldum şaleb
Umaram kim 'avn ide baña Çalab (3a, 15-17)

Bu beyitlerde şairin, okuduğu bu mucizeyi "Türki dilce" "nazm" eylemeyi talep ettiğini vurgulaması, mesneviyi mensur ve Türkçe olmayan, muhtemelen Arapça bir eserden Türkçeye nazmen çevirmiş olabileceğini veya şairin, *Kur'ân*'da bu ayeti okurken bu mucizeyi nazmen kaleme almak istediğini düşündürür.

¹⁵ www.yazmalar.gov.tr [E.T. 26.03.2012].

¹⁶ Selen Koca, *agt*, s. 18-20.

Ardından Sinanoğlu, bize bu metnin işlevi hakkında ipucu verir. Hz. Muhammed'in böyle bir mucizesini işiten halkın itikadı artacaktır. Böylece bu mesnevinin ve içeriğinin "Müslümanlığı yerleştirme ve yayma amacına hizmet edeceği"ni bizzat şair söylemiş olur:

Zîre arturur bu sırlar i'tikâd

İ'tikâddur er olandan murâd (3b, 23)

Yukarıda "hissî/maddî mucizelerin insanların duyularına hitap ettiği, tabiat kanunlarına aykırı, Allah'ın müdahalesini gerektiren olaylar olduğu" belirtilmişti. Bu mesnevîde de İbn Mâlik, "Ey Muhammed, dünyaya gelen peygamberlerin hepsi bir mucize gösterdi, nebiye mucize gereklidir, Nuh Peygamber'in gemisi, İbrahim'i ateşin yakmaması, Musa'nın asasının ejderha olması, İsa'nın ölüleri diriltmesi gibi. Şimdi sen de bize bir hüner, bir mucize göster", diyerek Hz. Muhammed'den peygamberliğini kanıtlamasını ister (11a-13a).

Bir zamândan İbnü Mâlik söyledi

Yâ Muğammed sen hõ bilürsin didi

Enbiyâlar dünyâya kim geldiler

Her birisi hâlkı da'vet kıldılar

Gösterüpdür her biri bir mu'cizât

Mu'cizât gerek nebîden mu'cizât

Nûğ Peyğamber'e hem oldı gemi

Hem dahı od yakmadı İbrâhîm'i

Mūsâ'nuñ oldı 'aşâsı ejdehâ

Ölüleri diri kılurdu 'İsâ

İmdi bize senden göster bir hüner

Mu'cizât gerek bize iy pür-hüner (12a, 105-12b, 110)

Hz. Muhammed'in burada göstereceği mucize, işaretiyle ayın ikiye ayrılıp tekrar birleşmesi olacaktır. Mucizenin gerçekleşmesi için ayın yarıldığını herkesin görmesi gerekir.¹⁷

Mucize gerçekleşmeden önce Peygamber'in Samed ibn Mâlik ile tartışması/bahs etmesi istenir. Ebu Cehil, Samed ibn Mâlik'in çeşitli ilimleri bildiğini, pek çok değerli kitap okuduğunu, tartışmada Hz. Muhammed ile ancak onun başa çıkabileceğini söyler:

Didi Sâmed ibni Mâlik kim olur

Dürlü dürl' ilmi kim ol kişi bilür

Çok kitâblar oğumışdur mu'teber

Gönderelüm aña didi bir haber

Gele bunuñla bağıs eyleye ol

Ol bulur bulursa ancak buña yol

Yoñsa kimse buña söz yitüremez

Söylemek-ile kimse iş bitüremez (5a, 35-38)

Samed İbni Mâlik de onunla tartışmak üzere yola çıkar:

Benüm-ile didi gelsünler bile

Anda bağıs iderem olsunlar bile (6a, 48)

Çünkü kıldı ol yarağ gitmeklige

K'olubanı anda bağıs itmeklige (6b, 54)

¹⁷ İlyas Çelebi, "İnşikâku'l-Kamer", s. 344.

Eserin Konusu

Allah'a ve Peygamber'e övgü bölümlerinden sonra on birinci beyitte şair, bir gün Allah'ın hikmetini, Hz. Muhammed'in Allah'ın habibi ve dertlerin tabibi olduğunu, Ebû Cehil'in Hz. Muhammed'e yaptıklarını düşünürken bu mucizati okuduğunu ve bu kitabın kalbine hayat verdiğini belirtir. Gönlünden, bu kitabı Türkçe olarak nazmen söylese hayırla anılacağı geçer. Yirminci beyitten itibaren, "Allah yardımıyla söze başlayayım, marifet bağına gül aşılayalım, meclise nur saçıp kaygılı gönülleri açalım, o Hayrülbeşer'in nasıl bir mucize gösterdiğini ümmetine haber vereyim. Çünkü bu sırlar itikadı arttırır, insandan istenen de itikattır." diyerek yirmi altıncı beyitte konuya girer.

Mekke'de doğan Peygamber, Mekke halkına İslâm dinini öğretir, daima Allah'ın emrini yerine getirir. Diğer tarafta daima kötülük düşünen, hileci Ebû Cehil bir hile düşünüp kavmini toplar. Onlara Hz. Muhammed'in büyücülük yaptığını, bunun hakkında bir tedbir düşündüğünü söyler. Halk bunun ne olduğunu bilmek ister, "Yardım gerekiyorsa yardım edelim." derler. Ebû Cehil, "Çeşitli ilimleri bilen, çok okumuş, tartışmalarda kimsenin başa çıkamadığı Samed ibn Mâlik'e haber gönderelim ancak o bir yol bulabilir, ancak o Hz. Muhammed'le tartışabilir." der. Halk bunu uygun görür, Ebû Cehil ona bir mektup yazar, mektubunda "İçimizde biri var, işi daima dinimizi yıkmaya çalışmak, ne kadar uğraştıysak, karşı durduysak da çare bulamadık. Çaresiz kaldık. Ancak siz bir çare bulursunuz." der.

Mektubu verdiği kulu Şam'a giderek Samed ibn Mâlik'e mektubu verir. Samed ibn Mâlik mektubu okur ve hemen hazırlıklara başlar. "Şam, Mısır ve Irak halkı benimle gelsinler." der. O ülkede ulu, herkes tarafından tanınan, *Tevrat* ve *İncil*'i okuyan, *Zebur*'u bilen, kendisi de marifet ehli olan ve tartışmalarda hep üstün gelen Samed ibn Mâlik, ne yazık ki zulmette kalmış biridir. Hz. Muhammed'le tartışmak üzere yol hazırlıklarına başlar.

Samed ibn Mâlik'in Mekke'ye gitmeye niyet ettiği haberi Ka'be'de yayılır. Mekke halkı onu karşılamak için çıkar. Bin atıyla gelen Ebû Cehil, İbni Mâlik'in ayağına kapanır, "Bize yardım et, ne yapmak gerektiğini söyle." der. İbni Mâlik, "Onun bazı işleri nedir?" diye sorar. Ebû Cehil "Bana sorma, Haşimîlere sor." deyip Benî Haşim'e ve Abdülmuttalib'in çocuklarına döner, "Anlatın." der. Onlar da Hz. Muhammed'i sadık, doğru ve emin olarak bildiklerini, hiç yalan söylemediğini, kimseyi incitmediğini söylerler. Hamza

da bunu doğrular. İbni Mâlik, “Muhammed gelsin, onunla konuşalım.” der, bir adamını Hz. Muhammed’i çağırmaya gönderir. Çağırmaya gidenin arkasından Ebû Cehil, İbn Mâlik’e “Onu gönderdin fakat Muhammed gelmez, bilirim, ona altın verir, gelmemek için hile yapar, onu zorla getirsinler, seni aldatmasın.” deyince bunu işiten Hamza kızıp ayağa kalkar, “O kimseden korkmaz, gelir.” der.

Haberci Hz. Muhammed’e onu çağırıldıklarını iletir. Ebû Bekir durumu anlar, ağlayıp feryat ederek ona zarar verebileceklerini söyler. Bunu duyan Hz. Hatice de ağlar. Hz. Muhammed onlara dönerek, “Korkmayın.” der. Gelen kulla beraber yola çıkarlar.

Ebû Cehil, İbn Mâlik’in geldiğini, Hz. Muhammed’i çağırıldığını haber verdiğinden bütün halk toplanmıştır. Resul’ün geldiğini gördüklerinde hepsi ayağa kalkar. Resul, ayın on dördü gibi gelir ve aralarına girer, hazırlanan kürsüye oturur. Halk sessizleşir. İbn Mâlik, “Ey Muhammed, dünyaya gelen enbiyaların hepsi bir mucize gösterdi, nebiye mucize gereklidir, şimdi sen de bize bir hüner, bir mucize göster.” der. Mustafa başını kaldırır, “Benden ne istersen iste.” der. İbn Mâlik bir süre düşünür, “Dediğimi yapar mısın?” diye sorar. “Allah yardım ederse olur, iste.” cevabını alır.

İbn Mâlik “İsteğim, güneş kaybolsun, gece olsun, dolunay doğsun, yeryüzüne gelip eteğinin altına girsin, senin Peygamber olduğuna şهادet eylesin, o anda iki parça olsun ve bunu herkes görsün, bir yarısı sağ yeninden, biri de sol yeninden çıksın, sana şهادet edip semaya yükselsin, gökte yine birleşsin, sonra ay kaybolup yine güneş doğsun, dilediğim mucize budur, bize bu delili göster.” der. Peygamber ona döner ve “Bugün bu mucize gerçekleşirse hem Allah’a hem Resulüne inanacak mısın?” diye sorar. “Şüphe etme, iman getireceğim.” cevabını alır. Ebû Cehil ayağa kalkar ve “Söylediğinin gerçekleşmesi imkânsız.” der. Peygamber, Allah’ın kendine yardım edeceğini söyler. Ayağa kalkarak Kubeys Dağı’na gider, iki rekât namaz kılar ve yalvarır. Allah Cebrail’e, inip habibine selâm vermesini buyurur. Cebrail, Allah’ın selâmını iletir ve hüzünlenmemesini, ayı ve güneşi büyülediğini, gece ve gündüzü hükmü altına aldığını bildirir. Allah’ın bütün dediğini yapacağını, İbni Mâlik’in onu imtihan ettiğini, gönlünün içinde olanı bilmesini istediğini, evinde gözsüz, elsiz, kötürüm bir kızının olduğunu, Allah’ın ona el, ayak ve göz verdiğini söyleyerek artık geri dönmesini ister.

Resul ayağa kalkar ve geri gelir. Herkes ne yapacağını merak ederek beklemektedir. Güneş ortadadır, Hz. Mustafa güneşe bakar, o arada güneş gider, gece olur, yıldız doğar, güneş yerine dolunay çıkar, bunu herkes görür. Ay yeryüzüne iner, Resul’ün işaretleriyle ikiye bölünür, eteğinin altına girer ve iki yeninden çıkar. Açık ve herkesin

işiteceği bir şekilde “Allah birdir, Resul sensin. Allah katında bu söz kabul edilmiştir. Sana kim inanırsa, sıdkı ona deva olur, kim inanmazsa onun yatacağı yer Cehennem olur. Sen ümmet sahibisin, kime baksan saadet verirsin.” der ve ona şehadet eder. Sonra göğe yükselir ve orda doğar, ardından kaybolur ve güneş çıkar.

Mucize tamamlanır. İbn Mâlik’e döner, “Dediğin gibi oldu mu?” der. O da “Şüphem kalmadı, sen Resul’sün. Gönlümde bir şey var, ona da şifa eylesen.” der. Mustafa döner ve “Gönlündeki kızının halidir, Allah’ın lutfunu gör, elini ayağını bağışladı, gözleri de şimdi görüyor, gönlündeki budur.” der. İbn Mâlik bunu işitince ayağa kalkıp, “Sana inandım, İslâm dinini bana anlat. Allah birdir, sen ne söylersen doğrudur. Senin Resul olduğuna şahidim, son peygambersin.” der. Kendisiyle gelen üç kişi de Müslüman olur.

Ebû Cehil bunu görünce ne yapacağını bilemez, “Sana ne oldu, bunun sihri sana bulaştı, senin gelmenin yararı olmadı.” der. İbn Mâlik, “Benim kalbim yumuşadı, sen kalp katılığı ile yürü, senin işlerin hep hile.” der. Ardından izin alıp Şam’a gider, kızını ayakta görür. Kızına ne olduğunu sorar. Kızı “Ben de şaşırdım, uyurken gaipten bir ses, baban iman getiriyor, sen de Müslüman ol, dedi. Uykumda Müslüman oldum, Allah’a şükrettim, gözlerim gördü, kulağım işitti, ellerim tuttu, ayağım da yürüdü, uykudan uyandım ve Mustafa’ya salavat getirdim.” der.

Babası bunu işitince gözü yaşla dolar, biraz ağlar. Hazinesini açar, bolca altın ve gümüş alır, beş deve kumaş yükletir, beş deve altın ve gümüşle beraber bir kaç kuluna “Bunları Hz. Muhammed’e ulaştırın, bunların hepsi Resul’ündür.” der. On deve yükü yola çıkarlar, Mekke’ye varırlar. Mekke halkı toplanır, Ebû Cehil, “Bunlar bana armağandır.” diyerek yükü almak ister. Kullar, “Efendimiz bize bu Resul’ündür dedi.” derler. Ebû Cehil inat eder, halk itiraz eder. Mustafa, “Bu develeri bırakın, bir gece onunla olsunlar, ertesi gün dile gelip onun hükmüyle söz söylerlerse, yük onun olsun, bana söylerlerse hepsini alırım. Ya Ebû Cehil, buna razı mısınız?” der. Ebû Cehil, “Razıyım, yarın dediklerini yapalım.” der. O gece Ebû Cehil, putunun önünde secde eder, “Ey Lat ve Hebel, halimi gör. Muhammed yolunu bağlar, yarın o develeri benden yana söylet.” diye yalvarır.

Sabah olunca bütün halk gelir, develeri hazırlarlar. Ebû Cehil develere, “Kimin için geldiniz?” der fakat cevap alamaz. Halk çok bekler, Ebû Cehil’e “Sen git, Muhammed söylesin, bu hediyeler kimindir.” derler. Resul öne çıkar, “Kimin için geldiniz?” diye sorar. Develer, “Ya Muhammed, sana

geldik, sen Allah'ın Resul'üsün. Sana uyan Allah'ın rızasını bulur. Biz sana armağanız. Sana uyan cehennem görmez." derler. Bu mucizeyi görenler "Bu işin doğrusu budur." der. Ebû Cehil, o an kör olur, bütün Müslümanlar da şad olur.

Sinanoğlu, eserin sonunda Müslümanlara "İnkâr eden dünyada hor olsun, Resul'ü can u gönülden sev de işin Allah huzurunda temiz olsun. Şeriatın doğru yoluna git de Resul kıyamette elinden tutsun." şeklinde seslenir. "Nefsimize, hırsımıza uyduk, emrini tam olarak yerine getiremedik, şimdi her yer kötülükle doldu, ol Muhammed hakkı için bizi bu belâlardan kurtar, günah denizine dalmışlara acı." diyerek kendisi için de af diler. "Yoldaşım iman, yerim cennet olsun." der, geçmişlerine rahmet ister. Bütün rahmet uman Müslümanlar için de yardım isteyerek sözünü tamamlar.

Mesnevideki motifler genel olarak şunlardır:

1. Peygamber'in, mucizenin gerçekleşmesi konusunda Allah'tan yardım istemek için Kubeys Dağı'na gitmesi ve iki rekât namaz kılması.
2. Cebrail'in, mucizenin gerçekleşeceği hakkında Allah'tan haber getirmesi.
3. Peygamber'in ayı ikiye bölme mucizesi. Peygamber'in güneşe bakması, ardından güneşin kaybolup gece olması, yıldızlar ve dolunayın çıkması, bunun herkes tarafından görülmesi. Ayın yeryüzüne inmesi, Peygamber'in işaretiyle ikiye bölünmesi, eteğinin altına girip iki yeninden çıkması, açık ve herkesin işiteceği bir şekilde "Allah birdir, Resul sensin." diyerek şehadet etmesi, ardından göğe yükselmesi, kaybolması ve güneşin tekrar çıkıp mucizenin tamamlanması.
4. Allah'ın lutfu sayesinde İbn Mâlik'in kızının el ve ayaklarının tutması, gözlerinin görmesi.
5. Altın, gümüş ve kumaş yüklü develerin dile gelip Hz. Muhammed için geldiklerini söylemeleri ve ona şehadet etmeleri.

İmlâ Özellikleri

Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait olduğunu düşündüğümüz ve harekeli nesihle yazılan metinde arkaik kelime ve ekler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları beyit numaralarıyla şunlardır:

Kelimeler: Çalab (18), kop- (35, 46, 66), utul- (37), biti (45), yarağ (52, 59), ahı (56, 124), çav (61), kığır- (84, 85, 106), oğu- (95), şarp (97), artuğ (98), bay (104, 128, 161), epsem

(113), şurî gel- (89, 241), kayur- (149), kayd yi- (155), ağ- (171), issi (179), kendüzi (181), aşşı (188), şaňa qal- (196), şoyla- (267).

Ekler: -uban (29, 47, 51, 126, 161, 181, 182, 193, 204), -üben (59, 100, 110, 126, 202), -übeni/-ubanı (50, 59), -ısar (60), -ğıl, -gil (65, 70, 99, 155, 192, 251).

Diğer imla özelliklerine örnekler (ŞR nüshası bu özellikleri daha çok taşır):

Atıf vavı yer yer hareke ile gösterilmiştir: Qavl u fi‘li (30), hâş u ‘âm (54, 210), Şâdıq u şoğrı (75), Hâyın u kezzâb (79), pîr ü cüvân (98), yoğsul u bay (128), cân u göñlüni (246), Cân u dilden (249).

-i hali ve izafet terkibi yer yer hareke ile gösterilmiştir: Tevrît‘i (55), dîn-i İslâm‘ı (182), Resül-i kâyinât (134).

Kelimelerdeki sesliler yer yer hareke ile gösterilmiştir: olup (11), Türkî (17), yardım (39), giceyi (147).

Yer yer vezin gereği uzun okunması gereken hecelerde sesliler harfle yazılmıştır: -ler eki, vezin gereği uzun okunacağı zaman lam-elifle yazılmış; dertlere (13); baňa (18) kelimesi vezin gereği uzun okunacağından ilk hecede de elifle yazılmış; söylemekle (43), gelüp (164) gibi.

Qayğulu قیغۇلا (23) kelimesi: sonda vav harfinin yanında elif de yazılmıştır. İlk dönemlerde imla henüz yerleşmediğinden kelimelerin seslendirilmesinde *Kur‘ân*‘daki yazım biçimleri örnek alınmıştır.¹⁸

Son olarak belirtmek gerekir ki 14-15. yüzyıllarda Anadolu‘da Müslümanlığı yaymayı ve yerleştirmeyi amaçlayan bu tür küçük hacimli, didaktik eserlere sıkça rastlanmaktadır. Başta da belirtildiği gibi ezberlenmek, toplantılarda okunmak, makamla söylenmek için yazılmış ve bazıları anonim olan bu eserlerin bir kısmı manzumdur. Yazma kütüphanelerinde “Şakku‘l-kamer mucizesi” hakkında yazılmış metin sayısı fazla gözükmemektedir. Bununla birlikte zaman içinde başka müstakil mesnevi veya kasideler ya da farklı mesnevilerin içinde, özellikle Hz. Muhammed‘in övüldüğü kısımlarda kimi metinler ortaya çıkabilir. Henüz tasnif edilmemiş mecmualarda bu tür eserlere rastlanabilir.

¹⁸ “Türkçenin Yazı Dili Olarak Gelişmesi” hakkında bkz. Günay Kut, “Osmanlı (Batı Oğuz) Sahası: Erken Dönem (1200-1512) Nazım”, **Türk Dünyası Ortak Edebiyatı: Türk Dünyası Edebiyat Tarihi**. C. 4, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara 2004, s. 317-18; Nurettin Demir, “Batı Türk Yazı Dilinin Oluşumu”, **Türk Edebiyatı Tarihi 1**, ed. Talât Sait Halman, Osman Horata, Yakup Çelik vd., Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul 2006, s. 295-96.

Bu makalede Sinanoğlu'nun mesnevisi ortaya konularak Peygamber'in "mucize"lerinden birisini ele alan bir eserin daha ortaya çıkarılmasına katkıda bulunulması sağlanmıştır.

KAYNAKLAR

- AKSOY Hasan, "Mevlid: Türk Edebiyatı", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, c. 29, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 2004.
- AND Metin, **Minyatürlerle Osmanlı-İslâm Mitologyası**, Akbank, İstanbul 1998.
- ASLAN Namık, "Manzum Dinî Hikâyeler ve Kirdeci Ali'ye Ait Olduğu Söylenen İki Hikâye Metni (Güvercin ve Geyik Destanları)", **Sosyal Bilimler Dergisi**, sayı 20 (2006/1), s. 190.
- ATİK Arzu, "Cevabî'nin 'Mucize' Kasidesi", **Journal of Turkish Studies=Türklük Bilgisi Araştırmaları** 38, Harvard Üniversitesi, Yakın Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, Cambridge Mass. 2012, s. 1-20.
- BULUT Halil İbrahim, "Mûcize", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, c. 30, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 2005, s. 350-52.
- BÜYÜKKARCI YILMAZ Fatma, "İki Şair Bir Eser: Ebu'd-Derdâ Hikâyesi", **Journal of Turkish Studies=Türklük Bilgisi Araştırmaları, Festschrift in Honor of Cem Dilçin I** (Cambridge, Mass.: Harvard Üniversitesi, Yakın Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2009): 127-52.
- ÇELEBİ İlyas, "İnşikâku'l-Kamer", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, c. 22, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 2000, s. 343-45.
- ÇELEBİ İlyas, "Muhammed: Mûcizeleri", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, c. 30, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 2005, s. 446-47.
- ÇELEBİOĞLU Âmil, "Türk Edebiyatında Manzum Dinî Eserler", **Şükrü Elçin Armağanı**, Ankara 1983, s. 153-66.
- ÇELEBİOĞLU Âmil, "Türk Edebiyatında Manzum Dinî Eserler", **Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları**, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul 1998.
- DEMİR Nurettin, "Batı Türk Yazı Dilinin Oluşumu", **Türk Edebiyatı Tarihi 1**, ed. Talât Sait Halman, Osman Horata, Yakup Çelik vd., Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul 2006, s. 290-99.
- GÜZEL Abdurrahman, **Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı**, Akçağ, Ankara [1999].

- KOCA Selen, “Sinanoğlu Mevlidi: Ümîdü'l-müznibîn, İnceleme, Metin, Sözlük”, Araştırma Projesi, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir 2009.
- KOCATÜRK Vasfi Mahir, **Türk Edebiyatı Tarihi: Başlangıçtan Bugüne Kadar Türk Edebiyatının Tarihi, Tahlili ve Tenkidi**, Edebiyat, Ankara 1970.
- KÖKSAL M. Fatih, **Mevlid-nâme**, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 2011.
- Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli**, Haz. Ali Özek, Hayrettin Karaman, Ali Turgut vd., Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 1993.
- KUT Günay, “Osmanlı (Batı Oğuz) Sahası: Erken Dönem (1200-1512) Nazım”, **Türk Dünyası Ortak Edebiyatı: Türk Dünyası Edebiyat Tarihi**, C. 4, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara 2004, s. 304-564.
- LEVEND Agâh Sırrı, “Dini Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri”, **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1972**, sayı 371 (1973), s. 35-80.
- LEVEND Agâh Sırrı, **Divan Edebiyatı: Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar**, İnkilâp, 2. bs. İstanbul 1943.
- LEVEND Agâh Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi, I. Cilt, Giriş**, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1973.
- MAZIOĞLU Hasibe, “Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler”, **AÜDTCF Türkoloji Dergisi**, cilt VI, sayı 1 (1974), s. 31-62.
- PEKOLCAY Neclâ. **İslâmî Türk Edebiyatı**, 1. bs. Çağaloğlu Yayınevi, İstanbul 1967; 2. bs. Dergâh, İstanbul, 1981.
- SİNANOĞLU, **Şakkü'l-Kamer Hakkında Bir Risale**, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, ŞR 488. (ŞR)
- SİNANOĞLU, **Mu'cizât-ı Mustafâ**, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, YZ A 3367/2, 75b-84b. (MK)
- YENİTERZİ Emine, **Divan Şiirinde Na't**, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 1993.
- XI-XX. Yüzyıllar El Yazması Metinler ve Özetleriyle Mesnevi Edebiyatı Antolojisi**, Haz. Numan Külekçi, 2 c. Aktif, Erzurum 1999.

Eserin Nüshaları

Sinanoğlu tarafından yazılan “Şakku'l-kamer” mucizesi hakkındaki eserin şu

anda iki nüshası bilinmektedir. Birisi, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, Şevket Rado Yazmaları, ŞR 488 numarada kayıtlıdır. 143 x 95 mm., 110 x 65 mm. ölçülerindeki eser, 28 yapraklı, 10 satırlı, harekeli nesihle yazılmıştır, ebrulu karton kapak içindedir. Bu nüshada 248 beyit bulunur. Bu nüsha “ŞR” olarak anılacaktır.

İkinci nüsha Milli Kütüphane Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'nda, *Mu'cizât-ı Mustafâ* adıyla YZ A 3367/2'de kayıtlıdır, 75b-84b yaprakları arasındadır. 220 x 160 mm., 175 x 105 mm. ölçülerinde, 104 yapraklı, 15 satırlı nüsha harekeli nesihle yazılmıştır, karton kapak içindedir. Nüshanın istinsah tarihi 1214/1799-1800'dür. Müstensih belli değildir. Bu nüsha Dahiliye Mütahassısı Dr. Abdullah Öztemiz Kütüphanesi'nden satın alınmış, 28.05.1971 tarihinde Milli Kütüphane kayıtlarına geçmiştir.¹⁹ Bu nüsha “MK” olarak anılacaktır.

-ŞR nüshasının istinsah tarihi olmamasına ve bazı kelime, mısra ve beyitler eksik olmasına rağmen imla özellikleri bakımından bu nüshanın MK nüshasından daha eski olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle metin oluşturulurken ŞR nüshası temel alınmıştır. Değişiklikler ve eksiklikler dipnotlarla belirtilmiştir.

-ŞR nüshasında bazı vezin hataları bulunmaktadır. Bu hatalar MK nüshasıyla karşılaştırıldığında genellikle çözülmüştür. Bu tür yanlışlıklar genellikle müstensihden kaynaklanmış olmalıdır. Bunlara metnin transkripsiyonu sırasında işaret edilmiştir. Örneğin ŞR nüshasında “kalbe” şeklinde yazılan kelime MK nüshasında “kalbüme” şeklindedir. Bu vezin problemini de ortadan kaldırmaktadır.

16 Fikr iderdüm gördüm işbu mu'cizât
Oğuyıcağ kalbüme virdi gayât

-Bazen harekelerde de yanlışlık yapılmıştır. İstinsah tarihi daha yeni olan MK nüshasında harekelerde Eski Anadolu Türkçesi imlasına aykırılıklar bulunur, bunlar dikkate alınmamıştır.

Beyit 47: bulmaduğ ŞR, bulmadık MK

Beyit 49: çalduğ çâresüz ŞR, çaldık çâresiz MK

Beyit 58: kendü ŞR, kendi MK

-Aşağıdaki örnekte kelime ŞR'de “gücle” şeklinde harekelidir, böyle okunursa vezin bozulduğundan MK'daki gibi “güc-ile” şeklinde okunmuştur, bu gibi farklar dipnotta gösterilmemiştir. ŞR ve MK arasındaki bu gibi bazı farklara örnekler:

¹⁹ www.yazmalar.gov.tr [E.T. 26.03.2012]; Koca, *agt*, s. 21, 40-41.

Beyit 42: Bunuñla ŞR, bunuñ ile MK

Beyit 43: Söylemek-ile ŞR, Söylemekle MK

Beyit 46, 47: Dāyimā ŞR, Dā'imā MK

Beyit 57: virmezlerdi ŞR, viremezlerdi MK

Beyit 111: dınmadılar ŞR, şınmadılar MK

Beyit 147: Giceyi ŞR, gice'i MK

- Her iki nüshada da “derd” kelimesi çoğu kez “dert” olarak yazılmıştır (beyit 19, 31).

- “İy” seslenme edatı açık hece gerektiğinde “i”, kapalı hece gerektiğinde “iy” şeklinde okunmuştur.

- Dipnotlarda zihafalara işaret edilmiştir.

- “Allāh” kelimesinde, “med”li okunduğunda vezni bozabilecek durumlarda da bu kelimeye müdahale edilmedi (“Allah” şeklinde okunmadı, ilk beyitte olduğu gibi.)

METİN

1b (ŞR) Bismi'llāhi'r-rağmāni'r-rağīm

75b (MK)

- 1 Evvel Allāh'dur Qadīm ü lā-yezāl
Āhīr Allāh'dur Qakīm ü bī-zevāl
- 2 Ferd-i Vāğiddür Şameddür ol muqīm
Çayy u Çayyüm u Çalīm ü hem Kerīm
- 3 Ol bir Allāh'dur aña yoğdur nažīr
Ne şerīk ü ne mişāl ü ne vezīr
- 4 Qullarına ol virür hem ma'rifet
Dürlü dürlü yaradur erde şıfat²⁰

²⁰ şıfat: şan'at MK

- 2a (ŞR) 5 Kimisini 'ilme meşğül eyledi
Kimisini kulına kul eyledi
- 6 Kimine nuşğ virdi söyletdi²¹ kelām
Kimini dilsüz yaratdı ve's-selām
- 7 Kimisinüñ kalbine kıldı nażar
Ĥalk içinde anı kıldı mu'teber
- 8 İş anuñ kudret anuñ oldur İlāh
Ĥamu 'ālem kulıdır ol pādişāh
- 9 Andan artuğ yoğ durur Allāh Hū
Gel berü 'ışğ-ıla di Allāh Hū
- 2b (ŞR) 10 Hūsını irgüre bir yire i yār
Vir şalavāt 'ışğ-ıla²² cānı uyar
- 11 Bir gün oturmışıdum²³ ġayrān olup
Dünyenüñ işinde sergerdān olup
- 12 Fikr iderdüm ġikmetin ol Ĥālik' uñ
Zikr iderdüm adını ol Rāzık' uñ
- 13 Hem Muğammed aña olduġın Ėabīb
Eyledüġin anı dertlere şabīb

²¹ söyletdi: söyledi MK

²² 'ışğ-ıla: cān-ıla MK

²³ oturmışıdum: oşurmışdı şöle ŞR

- 14 Anı urundulayup (?) hâlkından ol
Eyledügin anı kendüye kabûl²⁴
- 76a(MK) 15 Yine kâfirleri düşman itdügin
Ol Ebū Cehl'ün aña hem nitdügin
- 3a (ŞR) 16 Fikr iderdüm gördüm işbu mu'cizāt
Oқuyıcaқ қalbüme²⁵ virdi ğayāt
- 17 Göñlüm eydür Türki²⁶ dilce sen bunı
Söyle²⁷ hâyır-ıla añalar tā²⁸ seni
- 18 Anı nażm eylemege kıldum şaleb
Umaram kim 'avn ide baña Çalab
- 19 Dertlü göñlüme benüm ire²⁹ şifā
Hürmetine rūğ-ı pāk-i Muşşafā
- 20 Қаşdı kıldum kim açam bir genci uş
Nażm idem bu mu'cizātı bunda uş³⁰
- 21 Şığanup³¹ şıgınup ol Allāh'a ben
Vir şalavāt 'ışq-ıla gel³² imdi sen

²⁴ Bu beyit ŞR'de yoktur.

²⁵ қalbüme: қalbe ŞR

²⁶ Zihaf vardır. ŞR nüshasında kelime harekeli, "kef" in altında esre ile yazılmıştır.

²⁷ "Söyle: şoñra MK

²⁸ tā: -ŞR

²⁹ ire: ide MK

³⁰ Bu beyit ŞR'de yoktur.

³¹ Şığanup: -ŞR

- 3b (ŞR)22 'Avn-i Çakç-ıla söze başlayalum
Ma'rifet bāğına gül aşlayalum
- 23 Yine meclis içine nūr şaçalum³³
Çaygulu gönülleri hep açalum³⁴
- 24 Yine dertlülere dermān ideyim
Yine 'āşıkları ğayrān ideyim³⁵
- 25 Yine virem ümmetine bir haber
Nice mu'ciz gösterür Hāyrü'l-beşer
- 26 Zīre arturur bu sırlar³⁶ i'tikād
İ'tikāddur er olanlardan³⁷ murād
- 76b (MK)27 İ'tikād olmasa kişide tamām
Sen aña insān ayıtma iy hümām³⁸
- 28 İ'tikād-ıla gel Allāh diyelüm
Derd-ile gönül-ile āh idelüm³⁹
- 4a (ŞR)29 Muşşafā'ya hoş şalavāt virelüm

³² gel: -ŞR

³³ şaçalum: şaçayım M

³⁴ açalum: açayım MK

³⁵ Bu beyit ŞR'de yoktur.

³⁶ sırlar: sözler MK

³⁷ olanlardan: olandan ŞR

³⁸ Bu beyit ŞR'de yoktur.

³⁹ MK'da 28. beytin ikinci mısraı ve 29. beytin birinci mısraı yoktur.

- Söze andan başlayuban girelüm
- 30 Çünkü şoğdı Mekke şehrinde Resül
Çavlı u fi'li ğağğ-ıdı dīni uşül⁴⁰
- 31 Mekke çavmin da'vet iderdi Çabīb
Oldı hem dertlü dillere şabīb⁴¹
- 32 Öğredürdi⁴² dīn-i İslām çavmine
Göz şutardı dāyimā Çaç emrine
- 33 Ol Ebū Cehl-i la'īn ol bed-fi'āl
Dāyimā işi anuñ mekr-ile āl
- 4b (ŞR)34 Yine görüñ nice ğīle eyledi
Çavmi arasına girüp söyledi
- 35 Bu Muğammed cāzū⁴³ çopdı nidelum
Bilimezüm nice tedbīr⁴⁴ idelum
- 36 Çatline çok çasdı kıldum bu 'aceb
Rāst gelmez ne çadar çılsam şaleb⁴⁵
- 37 Eyledüğüm ğīleye dutuluram
Ne çadar oynar-ısam utularam

⁴⁰ Çavlı u fi'li ŞR : Çavlı fi'li MK

⁴¹ Oldı hem ŞR : Olur idi MK

⁴² Öğredürdi: Añladurdu MK

⁴³ Zihaf vardır.

⁴⁴ tedbīr: çāre MK

⁴⁵ Bu beyit ŞR'de yoktur.

- 38 İllâ⁴⁶ şimdi eyledüm⁴⁷ tedbîri uş⁴⁸
Söyleyeyim size de gelür mi hoş
- 39 Didiler buyur ne dîrsin bilelüm
Yardım itmek ise⁴⁹ yardım kılalum
- 5a (ŞR) 40 Didi Şâm'da İbni Mâlik kim olur
Dürlü dürlü 'ilmi ol kişi bilür⁵⁰
- 41 Çok kitâblar oğumışdur mu'teber
Gönderelüm aña didi bir haber
- 42 Gele bunuñ ile bağs eyleye ol
Ol bulur bulursa ancağ buña yol⁵¹
- 77a (MK) 43 Yoğsa⁵² kimse buña söz yitüremez
Söylemekle kimse iş bitüremez
- 44 Maşlağat gördi çü kavmi küllî⁵³ hep
Gönderüp ol⁵⁴ eri kıldılar şaleb
- 5b (ŞR) 45 Ol⁵⁵ Ebü Cehl yazdı bir biti aña

⁴⁶ Zihaf vardır.

⁴⁷ eyledüm: eyledüğüm ŞR

⁴⁸ uş: hoş ŞR

⁴⁹ itmek ise: olmalı-y-ısa ŞR

⁵⁰ ol: kim ol ŞR

⁵¹ buña: aña MK

⁵² Yoğsa: Nice MK

⁵³ Zihaf vardır.

⁵⁴ ol: bir MK

- Lāt u ‘Uzzā yardım itsün dir⁵⁶ saña
- 46 Şimdi opdı içümüzden⁵⁷ bir kişi
Dāyimā dīnümüzi yıma işi
- 47 Çāre bulmadu nice cehd eyledük
Dāyimā arşı Őuruban sōyledük
- 48 amumuzu bir sōz-ile⁵⁸ hep bozar
UŐda Őurdı bunda yiņi dīn dūzer
- 49 Gel yetiŐ dir bize aldu çāresüz
Siz idersiz yine buña çāresüz
- 6a (ŐR) 50 Dürdi mektūbını virdi ulina
Alubanı⁵⁹ gitdi ol Őām iline
- 51 Geldi irdi ol ere virdi hāber
Aluban ol kāıda ıldı nazar
- 52 Gördi mektūbı hemān⁶⁰ ıldı yara
Didi kim hep⁶¹ ehl-i Őām MıŐır ‘Irā

⁵⁵ ol: -ŐR

⁵⁶ dir: di MK

⁵⁷ içümüzden: içümüzde MK

⁵⁸ Kelime harekeli olduđu için “sōz-ile” Őeklinde okundu, “sōzüyle” Őeklinde okunması anlamı güçlendirir dūŐüncesindeyiz.

⁵⁹ Alubanı: Alup anı MK

⁶⁰ hemān: hem ol MK

⁶¹ hep: -ŐR

- 53 Benüm-ile didi gelsünler bile
Anda baĝs iderem olsunlar bile
- 54 Ulu-y-ıdı ol vilâyetde tamâm
Bilür-idi anı cümle hâs u ‘âm
- 6b (ŞR)55 Oğumışdı pes⁶² kamu Tevrît’i ol
Hem daĥı İncil’i de⁶³ iy pür-uşül
- 56 Bilür-idi ol Zebür’ı iy aĥı
Ma‘rifet ehli-y-idi kendü daĥı
- 57 Çoğ selefden görmiş-idi ol kitâb
Degme kişi viremezlerdi cevâb
- 77b (MK)58 Liki ħalmış idi źulmetde ‘aziz
İdemezdi yolunu kendü temiz
- 59 Çünkü ħıldı ol yarağ gitmeklige
Gelübeni⁶⁴ anda baĝs itmeklige
- 7a (ŞR)60 On iki biñ kişi eydürdi tamâm
Diñle nolısar bu ĝali iy hümâm
- 61 Ķaşdı ħıldı gitdi Mekke yolına
Çavı yayıldı o⁶⁵ Ka‘be iline

⁶² pes: -MK

⁶³ İncil’i de: İncil’den ŞR

⁶⁴ Gelübeni: Gelüp anı MK

- 62 Mekke kavmi karşı çıktılar aña
Didiler müştâk-idük biz de saña
- 63 Geldi Bū Cehl-i la‘ın ol fi‘li mār⁶⁶
Biñ kulını bile eylemiş süvār
- 64 Geldi secde kıldı⁶⁷ ayağın’ anuñ
Lāt u ‘Uzzā elüñ alsun dir senüñ
- 7b (ŞR) 65 Eyü geldüñ bize dermān eylegil
Neylemek gerek durur⁶⁸ bize digil
- 66 Aramızda qopdı didi bir kişi
Kendü kezzāb siğr qılmağdur işi⁶⁹
- 67 Anca dürlü herze aña söyledi⁷⁰
Niçe dürlü fitne aña eyledi⁷¹
- 68 Döndi eydür İbni Mālik bunlara
Baña virüñ siz ħaber dir anlara
- 69 Qāli nedür baña deñ ol kişinüñ
Eydivirüñ ba‘zısından işinüñ

⁶⁵ o: ol ŞR

⁶⁶ fi‘li mār: bed-fi‘āl MK

⁶⁷ kıldı: itdi MK

⁶⁸ gerek durur: gerekdür ŞR

⁶⁹ Bu beyit ŞR’de yoktur.

⁷⁰ Anca dürlü herze aña: Nice herze dañı anda MK

⁷¹ dürlü fitne aña: dürlü dürlü fitne MK

- 70 Ol Ebū Cehl-i la'īn eydür aña
Luşf eyle⁷² bunı şormağıl baña
- 8a (ŞR) 71 Hāşimilerden kerem kııl şor anı
Bu arada luşf eyle ço beni
- 72 Döndi eydür yā Benī Hāşim size
Ol kişiden siz hāber virüñ bize
- 78a (MK)73 Siz de 'Abdü'l-mušşalib oğlanları
Kim hāber virüñ nicedür ol eri
- 74 Şoğrı deñ ğağķına nedür siz anuñ
Nicedür evvelden işi dir⁷³ bunuñ
- 75 Didiler biz bildüğümüz bu hemīn
Şādıķ u şoğrı bilürüz hem emīn
- 8b (ŞR) 76 Kimse andan hīç⁷⁴ yalan işitmedi
Kimsene incidecek iş itmedi
- 77 Anı şoğrı bilürüz didi bular⁷⁵
Ĝağķına böyle şanuķluk virdiler
- 78 Ĝamza şurđı geldi⁷⁶ dir yā Seyyidī
Şoğrı ola bir kimesnenüñ adı

⁷² eyle: eylegil ŞR

⁷³ işi dir: işidür MK

⁷⁴ Zihaf vardır. hīç: hem MK

⁷⁵ bular: bunlar ŞR

⁷⁶ geldi: -ŞR

- 79 Kiçiden adı anuñ ola⁷⁷ emîn
Hâyın u kezzâb dimeñ aña hemîn
- 80 Bir ğaseddür andan artuğ nesne yoğ
Kim anuñ ğağğında herze yirse çoğ
- 9a (ŞR) 81 İbnü Mâlik anı eyledi şaleb
Gele⁷⁸ benümle buluşa⁷⁹ dir ‘aceb
- 82 Anuñ-ıla söylesem bir kaç kelâm
Bilsem anuñ ğālını dir ve’s-selâm
- 83 Didi aña ol Ebū Cehl-i la‘în
Bir kuluñ gönder getürsün iy emîn
- 84 İbnü Mâlik bir kulına söyledi
Var kığır Muğammed’i gelsün didi
- 85 Çünkü gitdi kul⁸⁰ kığırmağa anı
Diñle ne dir anda ol murdâr deni⁸¹
- 9b (ŞR) 86 Didi gönderdüñ velîkin anda ol⁸²
Ben bilürem bunda gelmez didi ol

⁷⁷ anuñ ola: ola anuñ MK

⁷⁸ Gele: gelse MK

⁷⁹ buluşa: buluşa MK

⁸⁰ kul: -ŞR

⁸¹ deni: eri MK

⁸² ol: kuluñ ŞR

- 87 Ol varan⁸³ kıula virür altun u māl
Bunda gelmemeg-içün ol eyler āl
- 78b (MK)88 Şöyle güc-ile getürsünler anı
Çıle ile aldamasunlar seni
- 89 İşidicek bunu Çamza nāmdār⁸⁴
Şurı geldi kılamadı ol kıarār
- 90 Didi mel'ün ne durur söyledüğüñ⁸⁵
Ortada mekr-ile āl eyledüğüñ⁸⁶
- 10a (ŞR) 91 Ya'nı⁸⁷ kimseden mi kıor kıar ol Çabıb
Söyledüğüñ sözlerüñ durur 'acıb
- 92 Herze yime bunda gelür didi ol
Ya'nı⁸⁸ kimseden alur mıdur (?) Resül
- 93 Kıo bunuñ sözini dir sen yā İmām
Gönder ol kıulı bile gelür hümām⁸⁹
- 94 Gönderürler ol kıulı gitdi i yār
Vir şalavāt cān-ıla kıalbüñ uyar⁹⁰

⁸³ Ol varan: O gelen MK

⁸⁴ Kelime her iki nüshada da "nāmodār" şeklinde harekelenmiştir.

⁸⁵ durur söyledüğüñ: şurursın söyledüñ MK

⁸⁶ āl eyledüğüñ: sen āl eyledüñ MK

⁸⁷ Zihaf vardır.

⁸⁸ Zihaf vardır.

⁸⁹ Bu beyit ŞR'de yoktur.

⁹⁰ Bu beyit ŞR'de yoktur.

- 95 Geldi kıl irdi Hâdîce evine
Seni okurlar dir ol şâğîb-dîne⁹¹
- 96 Bû Bekir⁹² anda bileydi ol zamân
İşidicek ağlayup kıldı figân
- 97 Didi şarp kişidir ol yâ Muşşafâ
Korqaram kim size eyleye cefâ
- 10b (ŞR)98 Zîre artuğdur bilürem saşveti⁹³
Ol güzâf eylememişdür da‘veti
- 99 Didi çün yerler bilürem gizlü ben
Gel gidelüm varmağıl dir anda sen⁹⁴
- 100 Bunı işitdi Hâdîce ağladı
Yaş döküben ciğerini şağladı
- 101 Döndi bunlara Resül-i bâ-şafâ
Ne didi diñle Muğammed Muşşafâ
- 102 Didi korqmañ iş Gağ’uñdur işler ol
Luşf ider Gağ baña didi ol⁹⁵ Resül
- 79a (MK) 103 Ol gelen kıl birle şurdı Muşşafâ
Yola girdi murtaza⁹⁶ vü müctebâ

⁹¹ Zihaf vardır.

⁹² Bû Bekir: Ebû Bekr MK

⁹³ ŞR nüshasında “savseti” şeklinde yanlış yazılmıştır.

⁹⁴ Bu beyit ŞR’de yoktur.

⁹⁵ ol: -ŞR

- 11a (ŞR) 104 Ol kadar cem‘ olmuş-ıdı hâlk i yâr
‘Avrat oğlan bay u yoĥsul ne ki var
- 105 Zire İbnü Mâlik’üñ geldüğünü
Bū Cehil aña ĥaber kıldüğünü
- 106 Hâlk işitmişlerdi⁹⁷ geldi ol eri
Kıgırup baĥs⁹⁸eyler ol Peyġamber’i
- 107 İzdiġâm olmuş-ıdı pîr ü cüvân
Gördiler kim geliyorurdu o⁹⁹ cân
- 108 Çün Resûl’i gelür-iken gördiler
İĥtiyârsuz ayaġ üzre şurdılar
- 11b (ŞR)109 Ayuñ on dördi gibi geldi Resûl
Geldi aralarına girdi Resûl
- 110 Kürsî¹⁰⁰ iġzâr eylediler ol zamân
Geçüben oturdu ol fâĥr-ı cihân
- 111 Şöyle heybet düşdi bunlara i yâr
Kamusı dilsüz gibi dınmadılar
- 112 Boynın uzatdı Resûl-i mu‘teber

⁹⁶ murtażâ: Muşşafâ MK

⁹⁷ işitmişlerdi: işitmişler ki MK

⁹⁸ baĥs: - ŞR

⁹⁹ o: ol ŞR

¹⁰⁰ Zihaf vardır.

- Bağdı bu hâlkâ birez kıldı nażar
- 113 Heybetinden kimse şoğrı baķamaz
Epsem oldu kimse hıç nesne dimez
- 12a (ŞR) 114 Bir zamāndan¹⁰¹ İbnü Mālik söyledi
Yā Muğammed sen hō bilürsin didi
- 115 Enbiyālar dünyāya¹⁰² kim geldiler
Her birisi hâlkı da‘vet kıldılar
- 116 Gösterüpdür her biri bir mu‘cizāt
Mu‘cizāt gerek¹⁰³ nebīden mu‘cizāt
- 117 Nūğ Peyğamber’e hem¹⁰⁴ oldu gemi
Hem daħı od yaķmadı İbrāhim’i
- 79b (MK) 118 Mūsā’nuñ¹⁰⁵ oldu ‘aśāsı ejdehā
Ölüleri diri kılırdı ‘İsā¹⁰⁶
- 12b (ŞR) 119 İmdi bize sen de¹⁰⁷ göster bir hüner
Mu‘cizāt gerek bize iy pür-hüner¹⁰⁸
- 120 Başını kıaldurdu andan Muşşafā

¹⁰¹ zamandan; zamanda MK

¹⁰² Zihaf vardır.

¹⁰³ gerek; kārı MK

¹⁰⁴ Peyğamber’e hem: Peyember mu‘cizi MK

¹⁰⁵ Zihaf vardır.

¹⁰⁶ Zihaf vardır.

¹⁰⁷ sen de: senden ŞR

¹⁰⁸ bize iy pür-hüner: didi bize ol er MK

Didi aña murtażā vü mühtedā

- 121 İste ne ister-iseñ senden¹⁰⁹ baña
Kendüñi cem‘ eyle uş didüm saña¹¹⁰
- 122 Bir zamān fikr eyledi pes¹¹¹ ol kişi
İde misin didi didügüm işi
- 123 Didi Allāh’dan olur-ısa meded
İste ne-y-ise yardım ide¹¹² Ağād
- 13a (ŞR) 124 Didügüm budur saña dir¹¹³ yā añı
Şimdi güneş orta yirdedür dañı
- 125 Ğāyib ola ol güneş ol aradan
Bilmeyeler kim bu iş oldı¹¹⁴ neden
- 126 Şoğa ay ol aradan bedr oluban
Çopa andan yir yüzine gelüben
- 127 Eteğün altına gelüp gire ol
Kim şehādet eyleye sensin Resül

¹⁰⁹ senden: sen de MK

¹¹⁰ uş didüm saña: didüm ben de saña ŞR

¹¹¹ pes: -ŞR

¹¹² ne-y-ise yardım ide: ne isterseñ ide yardım MK

¹¹³ dir: -ŞR

¹¹⁴ oldı: noldı MK

- 128 İki pāre ola ol demde ay
Görelər cümle anı¹¹⁵ yoñsul u bay
- 13b (ŞR) 129 Bir paresi şağ yiñüñden çıqa¹¹⁶
Şol yiñüñden çıqa biri hālk baqa
- 130 İdeler anlar¹¹⁷ şehādetler saña
Pes ‘urūc idüp gideler der-semā
- 131 Biriküp gökde yine bir olalar
Çaqq-ıduğuña şehādet¹¹⁸ kıllalar
- 132 Anda gāyib ola ol māh-ı¹¹⁹ münir
Şoğa güneş yine didi iy¹²⁰ emir
- 80a (MK) 133 İşbu durur diledüğüm mu‘cizāt
Göster imdi bize bugün beyyināt
- 14a (ŞR) 134 Döndi eydür ol Resül-i kāyināt
Ger olur-ısa bugün bu mu‘cizāt
- 135 İnana mısın bu gün Allāh’a dir
Hem Resūline anuñ sen yā¹²¹ Emir
- 136 Didi qalbümde bu durur şutma şek

¹¹⁵ cümle anı: anı her ŞR

¹¹⁶ Vezin bozuktur. Pāre kelimesinde zihaf vardır, ŞR nüshasında “elif” yazılmamıştır.

¹¹⁷ anlar: anda MK

¹¹⁸ şehādet: şehādetler ŞR

¹¹⁹ māh-ı: bedr-i MK

¹²⁰ iy: ol MK

¹²¹ yā: iy MK

- Getürürem ben ĩmān dir¹²² itme Şek
- 137 Őurdı Bū Cehl-i la'ĩn ol¹²³ bed-fi 'āl
Didi sen¹²⁴ söyledüĖüñ olmaĖ muĖāl
- 138 Vey ne ilzām eyledüñ Muğammed'e
Vey ne eblaĖ söyledüñ Muğammed'e
- 14b (ŐR) 139 Döndi andan ol nebĭler serveri
Cümle peygāberlerüñ ol mihteri
- 140 'Ahdüñi unutma dir¹²⁵ gözle beni
Eyleye bugün baña¹²⁶ yardım Ėanĭ
- 141 Durdı Ŗatında bunuñ ol¹²⁷ MuŐŐafā
Ol¹²⁸ Ŗubeys ŐaĖına vardı murtaza¹²⁹
- 142 Anda Ŗıldı pes iki rek'at¹³⁰ namāz
Eyledi ol Bĭ-niyāza çoĖ¹³¹ niyāz
- 143 Ol sā'at Cebrā'il'e buyurdı Allāh¹³²
Īn Ėabĭbüme selām Ŗıl dir Īlāh

¹²² Getürürem ben ĩmān dir: Getürüben dir ĩmān MK; ĩmān kelimesinde zihaf vardır.

¹²³ ol: ü MK

¹²⁴ sen: bu MK

¹²⁵ dir: sen MK

¹²⁶ bugün baña: baña bugün MK

¹²⁷ Durdı Ŗatında bunuñ ol: Duruban Ŗatından ŐR

¹²⁸ Ol: Ebū MK

¹²⁹ murtaza: müctebā MK

¹³⁰ Ŗıldı pes iki rek'at: iki rek'at eyledi MK

¹³¹ çoğ: ol MK

¹³² Allāh: Őāh MK

- 15a (ŞR) 144 İndi Cebrā' il didi yā Muşşafā
Dertlü gönüllere sen olduñ şifā
- 145 Çaç te'ālā saña kıldı dir¹³³ selām
Didi kim ğüzn eylesün ol İmām¹³⁴
- 146 Ayı vü ğüni¹³⁵ müsahhar eyledüm
Çamu hālqa anı rehber eyledüm
- 147 Giceyi gündüzi ğükminde çodum
Yā Muğammed Çaç sözün saña didüm
- 80b (MK)148 Çükme eyle¹³⁶ çamu olmuşdur¹³⁷ muş'ı
Çaç te'ālā çadrüni kıldı refi'
- 15b (ŞR) 149 Çamu didiklerin eyler ol İlāh
Sen çayurma dile Allāh'dan i şāh
- 150 Hem saña böyle dimişdür ol Ğanī
İbnü Mālik imtiĝān eyler seni
- 151 Gönlüm içinde ne vardur bil diye
Saña aña dahı dermān çıl diye

¹³³ dir: -ŞR

¹³⁴ İmām: hümām MK

¹³⁵ Ayı vü ğüni: Ay u ğüni hep MK

¹³⁶ eyle: ile ŞR

¹³⁷ olmuşdur: olmuşlardur ŞR

- 152 Bir kıızı var kötrüm evinde anuñ
Şöyle gözsüz elsüz ol bî-çärenüñ
- 153 İki ayağı kulağı yok durur
Çikmeti Allāh'ıñ igen çok durur¹³⁸
- 154 Viridi Çaç elin ayağın hem gözin
Diñle imdi yā Muğammed Çaç sözün
- 16a (ŞR) 155 Şurğıl imdi varğıl anlara didi
Çaç te'ālā kayduñı küllī¹³⁹ yidi
- 156 Şuru¹⁴⁰ geldi ol Resül-i kāyināt
Nice olur işit imdi mu'cizāt
- 157 Geldi oturdı çün ol bedr-i münīr
Ol İmām u ol Beşīr ü ol Nežīr
- 158 Cümle göz şutup gözedürler-idi
İy 'aceb bu neyleye dirler-idi
- 159 Hem güneş ortada-y-ıdı iy püser
Ol güneşe Muşşafā kıldı nażar
- 16b (ŞR)160 Ğāyib oldı ol aradan gün tamām
Gice oldı şoğdı yılduz ve's-selām

¹³⁸ Bu beyit ŞR'de yoktur.

¹³⁹ kayduñı küllī: küllī kayduñı ŞR

¹⁴⁰ Şuru: Şurdı MK

- 161 Gün yerinden bedr oluban¹⁴¹ çıkdı ay
Görđi anı cümle hep yoĥsul u bay
- 162 İndi andan Őoĥra yirüñ yüzine
Dolanurđı¹⁴² kamu ĥalkuñ gözine
- 81a (MK) 163 Bir iŐāret eyledi andan Resül
İki Őakĥ oldu ol ay iy pür-uşül
- 164 Eteginüñ altına girdi gelüp
Yeñlerinden çıkdı iki Őakĥ olup
- 17a (ŐR) 165 Şol faŐġ dil birle söyledi ol ay
İŐidürđi sözini bay u gedāy
- 166 Didi Allāĥ bir durur sensin Resül
Ėaĥ katında işbu söz olur ĥabül
- 167 Kim inanursa saĥa yā MuŐŐafā
Oldı ol Őıdĥı anuñ aĥa devā
- 168 Kim inanmazsa saĥa dir yā Emір
Oldı anuñ yatacaĥı yir sa'ır
- 169 Őāĥibü'l-ümmetsin iy Ėayrü'l-beşer
Őı-sa'ādetdür kime ĥılsaĥ naŐar¹⁴³

¹⁴¹ bedr oluban: ĥā'ib olup MK

¹⁴² Dolanurđı: Göründi MK

- 17b (ŞR) 170 Bir feşâgat birle söyledi kamer
Hôş şehâdet anda eyledi kamer¹⁴⁴
- 171 Pes 'urüc eyledi göge ağdı ay¹⁴⁵
Vardı yine gök yüzinde şoğdı ay
- 172 Şoñra gâyb oldı hem çıkdı güneş
'Ālemi düpdüz hem şutdı güneş¹⁴⁶
- 173 Žāhir oldı çünki bu¹⁴⁷ mu'ciz tamām
Döndi İbni Mālīk eydür i¹⁴⁸ İmām
- 174 Sen didüğüñ gibi oldı mı dürüst
Gel bu gün imāna dir sen olma süst
- 175 Didi şekküm kalmadı sensin Resül
18a (ŞR) Ola kim gönümde¹⁴⁹ bir nesne var ol
- 176 Aña dahı didi eyleseñ şifā
Döndi aña didi ol dem Muşşafā
- 177 İşbu gönlüñdeki kızuñ gālidür
Nice luşf itdi aña Allāh gör

¹⁴³ Ži-sa'ādetdür kime kılsañ nažar: Ži-sa'ādet anda eyledi kamer MK

¹⁴⁴ Bu beyit MK'da yoktur.

¹⁴⁵ MK'da önce "ol" yazılmış ve üstü çizilmiş, "ay" kelimesi biraz üste sonradan yazılmış.

¹⁴⁶ Bu mısra ŞR'de yoktur.

¹⁴⁷ bu: -ŞR

¹⁴⁸ i: -ŞR

¹⁴⁹ kim gönümde: gönümde çü MK

- 178 Anı şâğ eyledi didi ol Ğanī
Bunuñ ile imtiġān itme beni¹⁵⁰
- 81b (MK) 179 Elini ayaġını baġıřladı
Ol keremler issi gör ne işledi
- 180 Gözleri daĥı görür şimdi kızuñ
Didi budur gönlüñüzdeki sizüñ¹⁵¹
- 181 Çün işitdi İbni Mālik bu sözi
18b (ŞR) Ayaġ üstine řuruban kendüzi
- 182 Çadıruban didi inandum saña
Eyle telķīn dīn-i İslām'ı baña
- 183 Bir durur Allāh řerīki yoġ durur
Her ne kim sen söyler-iseñ ġaġ durur
- 184 Ben şanuġluġ virürem sensin Resül
Ĥatm-i mürselsin didi¹⁵² iy pür-uşül
- 185 Kendü-y-ile ol gelenlerden i yār
Üç bigi gelüp Müselmān oldılar
- 186 Ol Ebū Cehl¹⁵³ gördi bunları yener

¹⁵⁰ Bu beyit ŞR'de yoktur.

¹⁵¹ Bu beyit MK'da yoktur.

¹⁵² didi: di ŞR

- 19a (ŞR) Neyleyesin bilimez¹⁵⁴ durmaz döner
- 187 Didi kim yâ Seyyidî noldı saña
Sen ulusun dīnūñ üzre gitseñe
- 188 Saña da siğri yetişdi dir bunuñ
Geldüğüñde¹⁵⁵ aşşı olmadı senüñ
- 189 Ol er eydür yüri iy bed-baht-ı¹⁵⁶ şüm
Yumşadı qalbüm benüm nite ki¹⁵⁷ müm
- 190 Sen qasāvetle yüri iy bed-fi‘āl
Hep işüñ küllī senüñ ğīle vü āl¹⁵⁸
- 191 Diñledüñ mi işbu mu‘cizātı sen
Vir şalavāt sen de iy hūlq-ı ğasen¹⁵⁹
- 192 Muşşafā’yı sevgil andan cān-ıla
Gidesin tā dünyādan¹⁶⁰ imān ile¹⁶¹
- 193 İbnü Mālik işit imdi gör nider
- 19b (ŞR) Destür aluban girü Şām’a gider¹⁶²

¹⁵³ Ol Ebū Cehl: Ebū Cehil MK

¹⁵⁴ bilimez: bilmeyüp MK

¹⁵⁵ Geldüğüñde: Geldükden ŞR

¹⁵⁶ iy bed-baht-ı: sen i baht-ı MK

¹⁵⁷ Nite ki: şanki ŞR

¹⁵⁸ küllī senüñ ğīle vü: senüñ küllī ŞR

¹⁵⁹ Bu beyit ŞR’de yoktur.

¹⁶⁰ Zihaf vardır.

¹⁶¹ Bu beyit ŞR’de yoktur.

¹⁶² Vezin bozuktur. “Aluban destür girü Şām’a gider” şeklinde okunursa düzelir.

- 194 Eyder-idi kim göreydi kızını
Diñlemiş idi Muğammed sözini
- 82a (MK) 195 Çünkü geldi Şām¹⁶³ kaçırına girü
Gördi kızı ayağı üzre şuru¹⁶⁴
- 196 Didi kızum noldı ğālūñ di baña
Didi baba ben dañı kıaldum şaña
- 197 Uyr-ıdum uyhum içinde'y¹⁶⁵ baba
Geldi baña didi hātifden nidā
- 198 Babañ imān getirüpdür didi ol
Baña eydür sen dañı müslümān ol
- 20a (ŞR) 199 Uyhum içinde müsülmān oluram
Allāh'a çoğ çoğ şükürler kılıram
- 200 Gözlerüm görür kılağum işidür
Ellerüm şutar ayağum da yürür
- 201 Uyhum içinde bu kez uyanuram
Hōş şalavāt Muşşafā'ya virürem

¹⁶³ Çünkü geldi Şām: İbni Mālik geldi MK

¹⁶⁴ Kelime "şurur" şeklinde yazılmışsa da kafiye gereği "şuru" okundu.

¹⁶⁵ iy: -MK

- 202 İşde ğālüm böyle oldı dir kıızı
İşidüben yaş-ıla şoldı gözi
- 203 Ol ferağdan ağladı anda birez
Eylemeyelüm¹⁶⁶ igen sözi direz
- 204 Duruban vardı hâzîne açdı ol
20b (ŞR) Aldı andan çok gümüştun bol
- 205 Beş deveye külli¹⁶⁷ yükletdi kıumaş
Bir niçe kıul bile birisini baş
- 206 Beş deveye¹⁶⁸ yüki gümüştun-ıdı
Var bunı ilet Muğammed'e didi
- 207 Cümle bu kıullar develer yükleri
Hep Resül'üñdür didi ilet yüri
- 208 Şurdı kıullar hep cümle¹⁶⁹ girdi yola
On deve yüki ile¹⁷⁰ külli bile
- 209 Geldi bunlar Mekke'ye diñle hâber
21a (ŞR) Neye irdi gör Ebü Cehl'e nider
- 82b (MK) 210 Armağandur baña bunlar dir tamām
Üşdi Mekke hâlkı cümle hâş u 'ām

¹⁶⁶ Eylemeyelüm: Eyleyelüm ŞR

¹⁶⁷ Zihaf vardır.

¹⁶⁸ deve: deveye ŞR

¹⁶⁹ Şurdı kıullar cümle hep girdi yola: Kıalması kıulları girdi hep MK

¹⁷⁰ On deve yüki ile: On iki bigi dañı MK

- 211 Kullar eydür bize mevlâmuz didi
 Bu Resûl'üñdür deyüp güccet kodi
- 212 Ol Ebü Cehl-i pelîd ider¹⁷¹ 'inâd
 Bu Muğammed'üñ elinden didi dâd
- 213 Benüm-içün gönderüldi didi bu
 Mekke kavmi didiler aña kamu
- 214 İşbu kullar hâd haber virür saña
21b (ŞR) Ne didiler işbular diñle saña
- 215 Çün haberler söylenildi¹⁷² niçe bol
 Gösterildi birini diñlemez ol
- 216 Zîre olmışdı için şaşın¹⁷³ ğased
 Her kişinüñ didügin iderdi red
- 217 Döndi ol Teñri resûli Muşşafâ
 Gükm ideyim var-ısa sizde rızâ
- 218 Didiler ne emr iderseñ eyle sen
 Diñlerüz sözüñi iy hülk-ı ğasen
- 219 Bu develeri koñ ol alsun didi

¹⁷¹ Ebü Cehl-i pelîd: Ebü Cehl eydür ŞR

¹⁷² söylenildi: söyleşdi ŞR

¹⁷³ için şaşın: içi şaşı MK

- 22a (ŞR) Bu gece anuñ-ıla olsun didi
- 220 Yarın olsun cümlesin gelsün bile
Söylesün bu develer gelsün dile
- 221 Ger anuñ ğükmi-y-ile söylerse cemel¹⁷⁴
Anuñ olsun bu kıumaş altun u māl
- 222 Ger baña söyler olursa¹⁷⁵ bu deve
Aluram küllisini ğidüp eve
- 223 Yā Ebū Cehl rāzī¹⁷⁶ mısın sen buña
Ĝükm budur bu işe didüm saña
- 224 Didi rāzī oluram hoş ğidelüm¹⁷⁷
- 22b (ŞR) Yarın ol didüklerüñi idelüm¹⁷⁸
- 83a (MK) 225 Yarına çün va‘de idüp gitdiler
İşit imdi neylediler nitdiler
- 226 Ol gece Bū Cehl ğelüp¹⁷⁹ ğör kim nider
Putunuñ öñinde secdeler ider
- 227 Eydür iy Lāt u Hübel ğör ğālümü

¹⁷⁴ cemel: cümle ŞR

¹⁷⁵ söyler olursa: söylerse eger MK

¹⁷⁶ Zihaf vardır.

¹⁷⁷ ğidelüm: giderüm MK

¹⁷⁸ idelüm: iderüm MK

¹⁷⁹ ğelüp: gel MK

- Bu Muğammed niçe bağlar yolunu
- 228 Yarın ol develeri söylet baña
Yalvaruram şimdi anuñ-çün¹⁸⁰ saña
- 229 İtdi qurbānlar o¹⁸¹ gice ol pelit¹⁸²
23a (ŞR) Putları öñinde ol murdār it
- 230 Çün şabāğ oldı kamu hāḡ geldiler
Ol develeri de iğzār qıldılar
- 231 Ortaya getürdiler¹⁸³ cümlesini
Anda ġāzır oldılar bay u ġanī
- 232 Geldi Ebū¹⁸⁴ Cehl deveyi şolanur
Lāt u ‘Uzzā haḡḡı dir andlar virür
- 233 Baña söyleñ dir kimüñ-çün¹⁸⁵ geldüñüz
Bu arada şimdi ġāzır olduñuz
- 234 Şol kadar söyledi çāre olmadı
23b (ŞR) Hīç birisinden cevāb alınmadı
- 235 Çadden aşdı hāḡ çekerler intižār
Didiler¹⁸⁶ Bū Cehl’e sen şur yūri var

¹⁸⁰ şimdi anuñ-çün: uşda geldüm MK

¹⁸¹ o: ol MK

¹⁸² ŞR nüshasında “pelid” kelimesi “pelit” olarak yazılmış.

¹⁸³ getürdiler: çökerdiler MK

¹⁸⁴ Ebū: Bū ŞR

¹⁸⁵ dir kimüñ-çün: kimüñ içün MK

¹⁸⁶ Didiler: Didi ŞR

- 236 Bu Muğammed dañı söylesün ĥaber
Tā bu tuğfeler¹⁸⁷ kimüñdür bileler
- 237 Geldi ilerü¹⁸⁸ Resül-i kāyināt
Kim gele midür¹⁸⁹ ölülere (?) ġayāt
- 238 Didi Rabbü'l-‘ālemīnün maĥlūķı¹⁹⁰
Söyleñ imdi yād eyleñ Ğāliķ'i
- 239 Kimün-içün geldüñüz eydüñ bize
24a (ŞR) Bu durur şorduğumuz şimdi size
- 240 Çün Resül bunlara böyle söyledi
Görüñ imdi ol develer ne didi¹⁹¹
- 83b (MK) 241 Şurı¹⁹² gelüp her biri çığrışdılar
Yā Muğammed saña geldük didiler
- 242 Sen resülısın Ğaķ'uñ yā Muşşafā
Saña uyan buldılar Ğaķ'dan rızā
- 243 Senün-içün armağanuz biz ķamu
Saña uyan görmeye hergiz şamu

¹⁸⁷ tuğfeler: armağan MK

¹⁸⁸ ol: -ŞR

¹⁸⁹ gele midür: gele midi MK

¹⁹⁰ Zihaf vardır.

¹⁹¹ Bu beyit MK'da yoktur.

¹⁹² Şurı: Şurdı MK

- 244 Çün bu¹⁹³ mu‘cizātı yine gördiler
24b (ŞR) Şoğrusı budur bu işüñ didiler
- 245 Kūr oldı ol Ebū Cehl-i la‘ın
Şād oldı anda cümle müslimîn
- 246 Gel berü şādī ile sen de i yār
Vir şalavāt cān u gönlüñi uyar
- 247 H̄or olsun dünyāda münkir kişi
Çünki inkār ola dāyimā işi
- 248 Gel gör imdi bu Ğabībullāh’ı sen
Dā’imā tekrār it Allāh’ı sen¹⁹⁴
- 249 Cān u dilden sev Resūl’i iy ‘azīz
Ğaç ğuzūrında işüñ ola¹⁹⁵ temīz
- 250 Şer‘ini dut tā gidesin şoğrı yol
25a (ŞR) Elüñ ala ol kıyāmetde Resūl
- 251 Olğıl Allāh emrine bunda muşī‘
Tā kıyāmetde saña ola şefī‘
- 252 İste Allāh’dan düni ğün rağmeti
Götrüle senden kıyāmet zağmeti

¹⁹³ Bu: -ŞR

¹⁹⁴ Bu beyit ŞR’de yoktur.

¹⁹⁵ işüñ ola: ola işüñ MK

- 253 Yâ İlâhî biz za'îfüz nidelüm
İşbu za'f-ile nice yol gidelüm
- 254 Nefs hevâsı yolumuzı bağladı
Çırş odı cigerlerümüz¹⁹⁶ şağladı
- 255 Olduğ işbu nefis elinde biz esîr
Çazretüñe varacağ kalmadı yir¹⁹⁷
- 84a (MK) 256 Bî-ğayālîkla kararadı yüzümüz
Çazretüñde kışa oldı sözümüz¹⁹⁸
- 257 Emrüñi dutmağda olduğ katı süst
Nefs hevâsına velî çälâk [ü] cüst
- 258 Ğıll u ğışdan şolu oldı kalbümüz
Nefs elinden ölü oldı kalbümüz¹⁹⁹
- 259 İmdi kimden umalum yâ Rab ğayât
Yir ü gökler şolu oldı seyyi'ât
- 260 Yâ İlâhî işde geldük katuña
Yüz sürerüz çamumuz ğazretüñe²⁰⁰
- 261 Bizi mağrüm eyleme yâ Rabbenâ

¹⁹⁶ cigerlerümüz: cigerümüz ŞR

¹⁹⁷ Bu beyit ŞR'de yoktur.

¹⁹⁸ Bu beyit ŞR'de yoktur.

¹⁹⁹ Bu beyit ŞR'de yoktur.

²⁰⁰ Bu beyit ŞR'de yoktur.

- 25b (ŞR) Aldı içümüz bizüm renc ü ğinā
- 262 Bir kapu yok kim İlāhī varavuz
Senden artuğ yā kime yalvaravuz²⁰¹
- 263 Yüzümüz²⁰² karası-y-ıla kıl kabūl
Ol Muğammed ğağğı kim dostuñdur ol
- 264 Bizi eyle bu belālardan hālāş
Ğağğ-ı Ağmed²⁰³ kim řatuñda oldı hās
- 265 Rağmet eyle kamu řalmıřlaruñā
Bu günāh bağrine řalmıřlaruñā
- 266 Bu Sinān oğlı'na dahı rağmet it
Yoldařın ĩmān yirini cennet it
- 267 Hem dahı geçmişlerini yā Ğanī
26a (ŞR) Rağmetüñle şoyla yarın anı
- 268 Yā İlāhī yā Kerīm ü yā Rağīm
Yā 'Alīm ü yā řekūr u yā Ğalīm²⁰⁴
- 269 'Afv eyle řuçumuzu iy Ğudā
Uşda geldük řapuñā hōr u gedā²⁰⁵

²⁰¹ Bu beyit ŞR'de yoktur.

²⁰² Yüzümüz: Yüzüm ŞR

²⁰³ Ğağğ-ı Ağmed: Ğağğ ğamdi ŞR

²⁰⁴ Bu beyit ŞR'de yoktur.

²⁰⁵ Bu beyit ŞR'de yoktur.

270 Muşşafā'nuñ ğağkı-y-içün yā Mu'īn
Rağmet it cümle umarlar müslimīn

84b (MK) 271 Söz bu arada tamām oldı tamām
Vir şalavāt Muşşafā'ya ve's-selām²⁰⁶

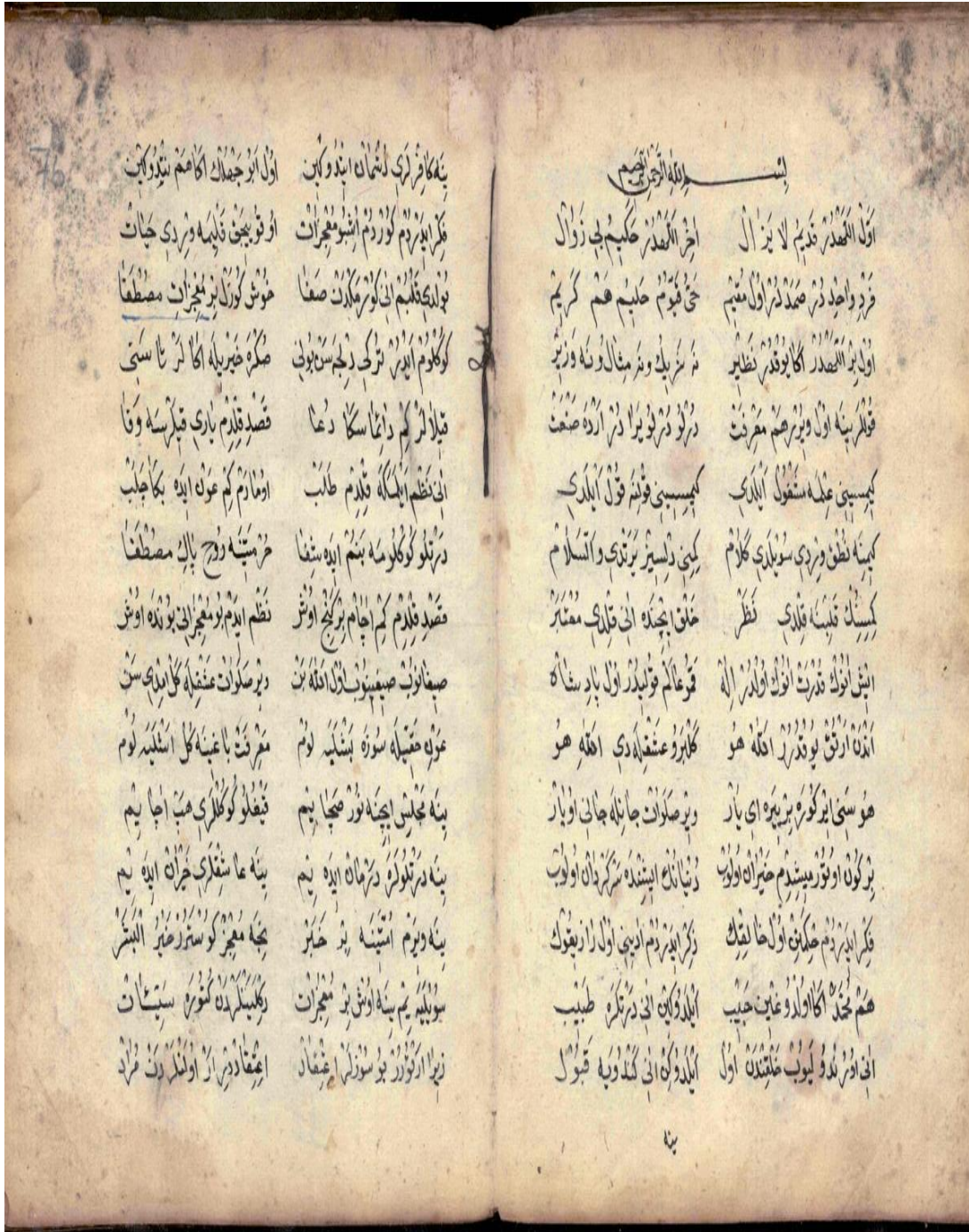
272 Ol kişinüñ ğāceti olsun revā
Bizim-içün eyleye bunda²⁰⁷ du'ā

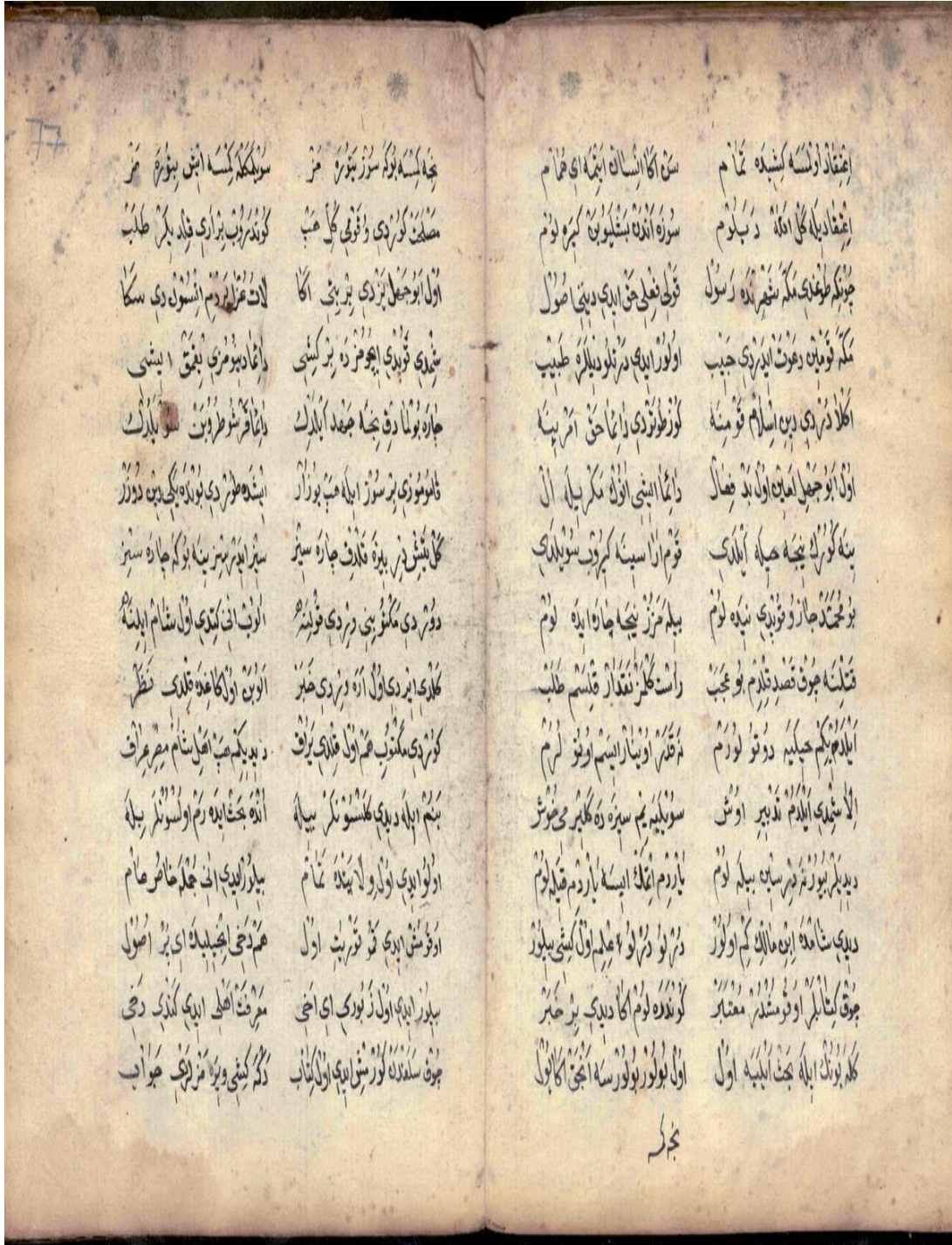
Temmet bi-'avni'llāhi'l-meliki'l-vehhāb²⁰⁸

²⁰⁶ ve's-selām: iy hümām MK

²⁰⁷ bunda: anda MK

²⁰⁸ Bu ibare MK'da yoktur.

سینه

80

موسانك اولاي عصاصي زدها
اولاي ديري قيزيني عيسى
محران گز ديري بيه اول از
ديري اكا فر نقي و ممتدك
گندوك جمع ايله اولوش ديدم سكا
ايه سين ديري ديدم ايشي
استر استر سكا ايده يازدم احد
شديك گنش اومه برده ذرخي
تليك كم بو ايش نوادي نديك
قويه اذه بر يوزيه كلوبن
كم شهادت ايليه سنين رسول
كوره لر جمله لي جوسول باي
صول بلكدن چيم بري خلق بام
بسن عروج ايدوب كده لر ذرخي
حق ايدوكيمه شهادت قيلار
طوقه گنش سينا ديري اول امير

اشوبه زده ديدم معجزات
دولتي ايمر اول رسول كاشفات
استا سين بولون اكاك دبر
دري قلند بودر دونه سنك
دري بو سويلدوك اولق محال
واي نه ابلغ سويلدوك محمد
دوي اذه اول نيك سروري
عمد كچا وقت سن كوزله بني
ادري قاننده بونك اول مصطفى
اده اي ركعت ايلك نماز
اول ساعت جبر ايله بيوردي شاه
اندي جبر ايل ديري يا مصطفى
حق نعان سكا ندي در سلامت
اي لوقه هب مسر ايلدم
گنجيه كوندوزي حنكده قودم

كوستر ايدري بيه بولون بيتات
گر اولور ايسه بولون بو معجزات
هم رسولنه انا سن اي امير
كوزوينا در ايمان انا سنك
دري بو سويلدوك اولق محال
واي نه ابلغ سويلدوك محمد
جمله بيغير لر يك اول بيغدي
ايليه بكا بولون بوزم غني
ابوقيس طاعنه واري حجتبا
ايلدي اول جبار اول نياز
ابن حبيبه سلامت قل در االه
در نلو كوكله سن اولدك شفا
ديدكم عرن ايلسون اول حمام
قامر صلقه انا جبار ايلدم
يا محمد حق سوزن سكا ديدم

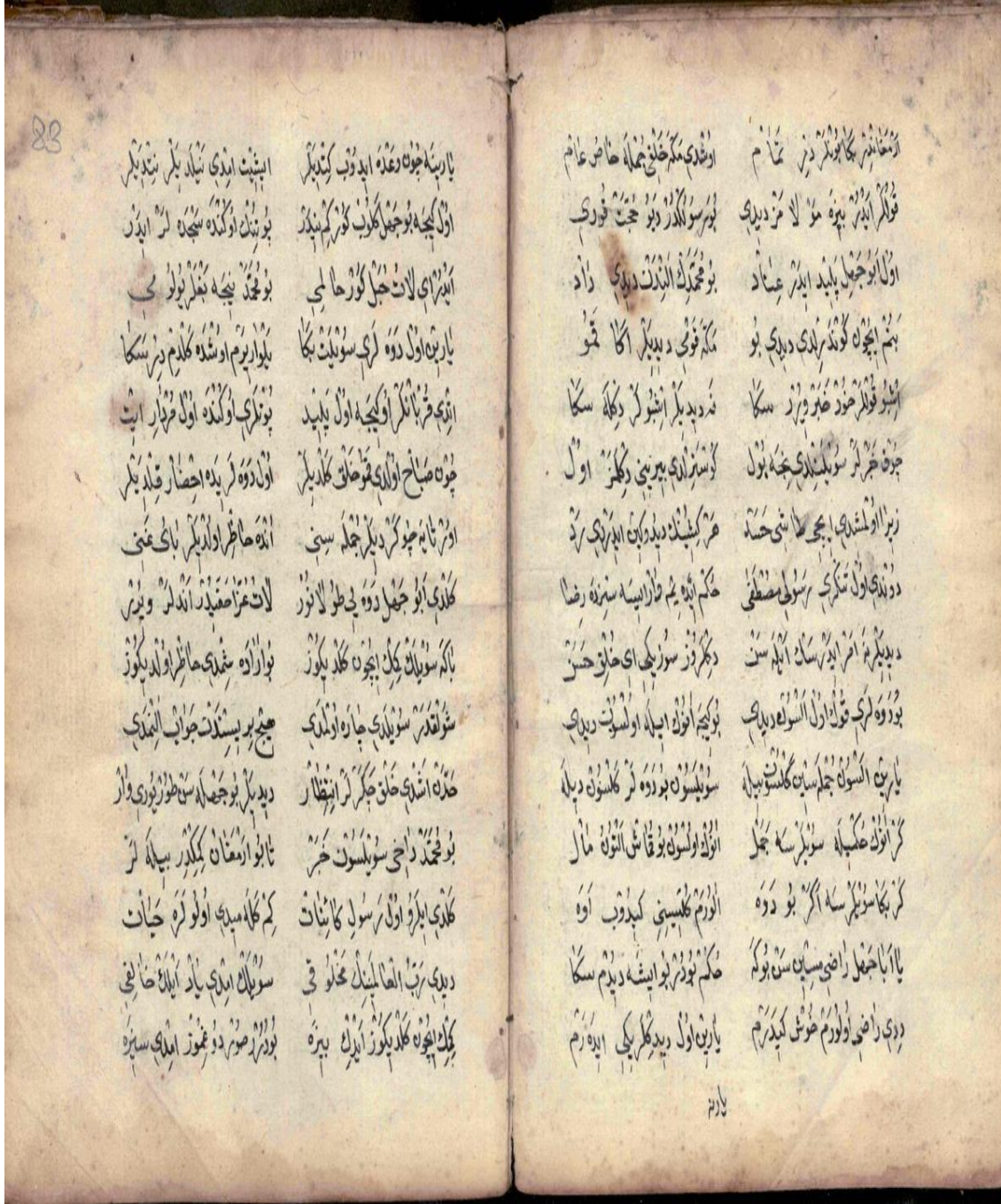

82

ابن مالک کلامی قصبه کرور
دیدی قیرم نوزلی حال کدی بکا
او پور ایدم او حیم اچمده بابا
باباک ایمان کور ویدر ددی اول
او حیم اچمده سیمان اوورم
کوزلم کورور فولا عوم ایشندر
او حیم اچمده کوز او یا نورم
ایسه عالم بوید اولدی بر قری
اول حده اعجازی اده برور
دورون زار دی حرمیه اچم اول
بش دور کل یو کلندک قماش
بش دور یورکیش التون ایدم
جمله بو نکلر دوه تر بو کلری
قلای نولای کدی هب یولم
کلای نولمکله دکله حاد

اول کرم ای کور نر اشدای
ایاق او سونم طروب کوزدی
ایله لفقین دین اسلام بکا
قریم سن سوبل ایسک حقدیر
حتم سن سول دین ای بر اصول
اوچ سیک کلوب سیمان اولدی
نیلمه سیمان بکوب طورم دور
سن اول سیمان دیک اوزره کیشک
کلر کله اسی اولدی سنک
بو سارای قنیم اشم نیرموم
هب ایسک کلسک جلد اول
دیر صلوات سده ای خلق حسن
کیده سیمان تا نبارت ایمان ایله
دسوز الوون کر شاه کبدر
دکلیش ایدی محمد سوزی

ایبی ابا عینی با غنلادی
چو ایستدی ابن مالک بوسوی
چاغروبن ددی ایدم سکا
بردر اقله نر یک بو قدر
بن طابق دیرم سن سیمان نزل
کلدی ایله اول کلر دن ای یار
او حیل کوزدی نولری نیار
دیدی کیم یا سبکی نولدی سکا
سکاه سبکی بئشدی نر نولک
اولار ایدر یورکیش ای حجت سنوم
سن ضا و نکلر یورکیش ای بد ضا
دکلکی ایشو معجزاتی سن
مصطفای سولک اذن جا نله
ابن مالک ایستدی کوز ندر
ایه ردی کوزدی قیرینی

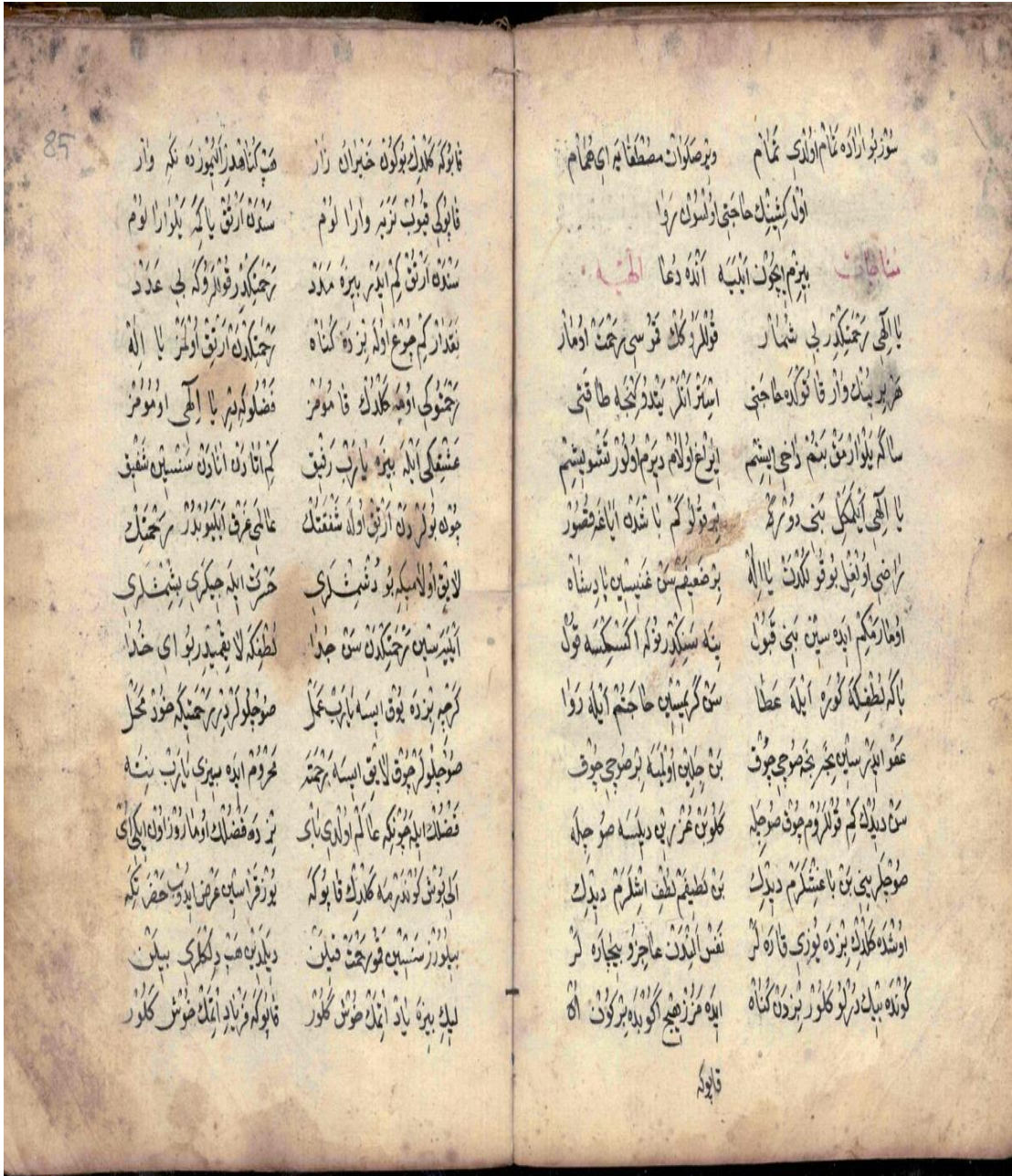

طوبى لقلب من يرى جعفر بن عبد الله
سن رسولك صل يا مصطفا
سنة الحزن ارمغانا بزمن
جود بو عجزات نية كوز ديلبر
كوز اولدي اول ابو جعفر لعين
كلبر و شادي اياه سده اي بار
حور اولسون دنياه منبر كيني
كل كوز اولدي بو حبيب الله سن
جان اولان سوز رسول اي عزيز
نزعنى طوبى تا كيد سين طوبى
اولغل اكله امر بن بو نوره مطيع
استه اللهون دوز كون رحمتي
يا الهي بز ضعيف نيه نوم
نفس هو اسى بولومرى بعلادي
اولدك اشبو نفس ليدن براسير

بجيا

84
يا محمد سكا كلوك ديديلبر
سكا اولان بيد بلر حندن رضا
سالكه اوزان لوزمه هر كوز حنو
طوبى سى بوز نوبوشك ديديلبر
شاد اولدي اوله جمله سليلين
و برصوات جان كوكلي اوزار
جودنم انكار اولم وانما الشى
دائما نكر ايت اكله سن
حق حضور نده اوله اشك نميد
الله اوله ازل جيا منه سوز رسول
ثابتمنده سكا اوله شفيع
كوز اوله سندن جيا نك رحمتي
اشبو ضميمه نجه نول كيد نوم
حرضونكجه كر نوبو طاغادي
حضر نوكم وارا حق فلك يير

يا حيا الفاه فر ادى بو زمبور
امركي طوبى اولدك فاني سنست
عقل عندن طولا اولدي قلمبور
امدي ليدك اوله نوم يارب حيات
يا الهي اسده كلوك فانه
بزي محرم ايله ياربنا
بزي بوقوم كمي الهي واز اولد
بوزيوز قارا سياه قن قبول
بزي ايله بوللا كرت خلاص
رحمت ايله تو قلمشكرو كه
بوسنان اوغلبه دحي رحمت ايت
هم دحي جشمشكرو يني يا معني
يا الهي يا كريم يا رحيم
عمو ايله صوجورنى اي خدا
مصطفا بالى حقى بجهن يا معاني

سوز بوزارده نام اولدی تمام ویرصلوان مصطفایه ای تمام

اول کیشیک حاجی اولسون روا

سناط بیزم ایچون ایلیه الله دعا **الطیبه**

بالهی رحمتکدری شمار قولر کله قوسی رحمت اومار

هر برینک وار فائوده حاجی استر انکر یتدرنجیه طاقی

سالک یوزارنق بنم زنجی ایستم ایوان اولام دیرم اولور شوشیستم

یا الهی ایلک بنی دورمه برونلرکم باشده ایاغ تصور

راضی اولغول یوتولکلت یا الهی برضعیم سن غنسیلین بارشاه

اومارکم اید سن بی قول ینه سنکدرنوله اکسکسه قول

باکه نطفله کوره ایله عطا سن کیمسین حاجتم ایله روا

عقد الیم سینه خیر خیر صوفی بن جابن اولیه بر صوفی صوف

سن دیکلم قولوم صوفی صوفی کلون عزیزین دلسه صوفیه

صوفی صوفی بن باغشلم دبدک بن لطیف لطف اشلم دبدک

اوشده کلرک بزه یوزک قاره لر نفس الیدن عاجز و بیچاره لر

کونه سیک لر کور برون کناه ایله مرزهیج کوبه برون اه

قالبه

قالبه کلرک بولون خیران زار هب کما قدر البوره نکه وار

قالبه قیوب نوبه وارا لوم سده ارنق باکه بوزارا لوم

سده ارنق کم ایدر بیره مدد رحمتکدر رفلا وک لی عدد

نقدار کم جوع اوله بزه کناه رحمتکدر ارنق اولمز یا الهی

رحمتوکی اوده کلرک فامومز فضلوکم نیر یا الهی اومومز

عشقلی ایله بیره یارب رفیق کیم اتا دن اتا دن سنسین شفیق

جوه بولر دن ارنق اوله شفقتک عالم عرف البوبدر رحمتک

لایق اولامسک بون دیشلری حرمت ایله جکری شمشلری

ایله سین رحمتکدر سن جدا لطفکله لایق بیدر یو ای خدا

کجه بزه یوق ایسه یارب عمل صوجلور نیر رحمتکدر حوز کحل

صوجلور صوفی لایق ایسه رحمتکدر محروم اید بیری یارب نینه

فضلاک ایله چونکم عالم اولدی باکی بزه فضلاک اومار اوله ایلکی

ای بونش کوندرمه کلرک قالبه یوزر فاسان عرف ایله حضرتکیم

بیلور سنسین قورچمت فیلین دیلرین هب دیکلری بیلین

لیک بون یاد ایلک حوش کلور قالبه و یابد ایلک حوش کلور